Fite Fuaite

Leabhar An Dalta G

An Gúm
Baile Átha Cliath

An chéad eagrán 2009

© An Roinn Oideachais agus Scileanna / Foras na Gaeilge, 2009

Athchló 2011, 2017

Dearthóirí Áiseanna Teagaisc na Gaeilge a scríobh

Dearadh agus leagan amach: Designit

Obair ealaíne: Dómhnal Ó Bric, Martin Fagan, Maria Murray, Peter Donnelly,
Steve Simpson, The Cartoon Saloon

PB Print a chlóbhuail in Éirinn

ISBN 978-1-85791-761-1

Gach ceart ar cosaint. Ní ceadmhach aon chuid den fhoilseachán seo a atáirgeadh,
a chur i gcomhad athfhála, ná a tharchur ar aon mhodh ná slí, bíodh sin leictreonach,
meicniúil, bunaithe ar fhótachóipeáil, ar thaifeadadh nó eile, gan cead a fháil roimh ré ón bhfoilsitheoir.

Baineann an saothar seo le scéim Dhearthóirí Áiseanna Teagaisc na Roinne Oideachais agus
Scileanna atá ann chun áiseanna Gaeilge a sholáthar do na bunscoileanna Gaeltachta agus
do na bunscoileanna lán-Ghaeilge.

Foilseacháin an Ghúim a Cheannach

Siopaí
An Siopa Leabhar (01) 478 3814
An Siopa Gaeilge (074) 973 0500
An Ceathrú Póilí (028) 90 322 811

Ar líne
www.litriocht.com
www.iesltd.ie
www.siopagaeilge.ie
www.cnagsiopa.com
www.siopa.ie
www.cic.ie

An Gúm, 7 Cearnóg Mhuirfean, Baile Átha Cliath 2

Clár

	Leathanach
Bróisiúr	1
Foirm Iarratais	2
Fógra Poist	3
Na hIarrthóirí	4
Na hAgallaimh	6
Ceist agam ort!	7
Litreacha	8
An Lá Deireanach!	10
Ainmfhocail Bhaininscneacha	11
Samhail	12
An Mhéar Fhada	14
Gutaí Gasta	15
Caitheamh Aimsire: Focail agus Nathanna	16
Ná déan dearmad!	17
Codladh Sámh!	18
Tomhas	20
Sláinte an Bhradáin!	21
Tinneas	22
Poncaíocht	23
Ceist agam ort!	24
Litriú	25
Próifíl mo chara	26
Crosfhocal	27
Mé Féin: Focail agus Nathanna	28
Teachtaireachtaí Ríomhphoist	29
Iriseoirí Fiosracha!	30
Crosfhocal	31
Bí ar d'airdeall!	32
Fainic!	34
Ceist agam ort!	35
Samhlacha	36
Tabhair Treoir	37
Cairdeas	38
Seo mar a tharla	40
An Teilifís: Focail agus Nathanna	41
Ag ceannach tí	42
Ag díol is ag ceannach	43
Cuir i gcuimhne dom!	44

Leathanach

Focail ar Iarraidh	45
Cén focal?	46
Focail Iasachta sa Ghaeilge	47
Sa Bhaile: Focail agus Nathanna	48
Grá mo chroí!	49
Teachtaireachtaí	50
Bunús na bhFocal	52
Anois agus an uair sin	53
Litriú	54
Comhghairdeas!	55
Crosfhocal	56
Ócáidí Speisialta – Comóradh Pósta: Focail agus Nathanna	57
Lá na nAmadán	58
Ceist agam ort!	59
Éamann nó Aoife?	60
Rialacha! Rialacha!	61
An scoil is deise sa tír!	62
Comhrá	63
Poncaíocht	64
Crosfhocal	65
Logainmneacha na hÉireann	66
An Scoil: Focail agus Nathanna	67
Tóraíocht Focal	68
Siopadóireacht	69
Samhail	70
Ádh nó Mí-ádh?	72
Siopaí	73
Siopadóireacht: Focail agus Nathanna	74
Focail Iasachta sa Ghaeilge	75
Seanfhocail	76
Focail ar Iarraidh	77
Logainmneacha na hÉireann	78
Bia: Focail agus Nathanna	79
Samhradh! Samhradh!	80
Abairtí Aisteacha!	82
Poncaíocht	83
Na Ceithre hAirde	84
Coláistí Samhraidh sa Ghaeltacht	85
An Aimsir / Éadaí: Focail agus Nathanna	86

Bróisiúr

1. Liostaigh na himeachtaí a gcuirfeá féin spéis iontu dá mbeifeá ag freastal ar an gcampa áirithe seo.

2. Liostaigh na himeachtaí nach gcuirfeá féin spéis iontu.

3. Liostaigh cúpla imeacht eile ba mhaith leatsa a chur ar an gclár.

4. Cuir do chuid liostaí i gcomparáid le liostaí do pháirtí. Má roghnaigh sibh cuid de na himeachtaí céanna liostaigh anseo iad.

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 1 14/06/2011 14:19

Foirm Iarratais

1. Lig ort féin go bhfuil rún agat freastal ar Champa Samhraidh Ghlór na hÓige agus líon an fhoirm iarratais.

CAIRDEAS CRAIC COMHLUADAR

Campa Samhraidh Ghlór na hÓige

Foirm Iarratais

Ainm ______________________ **Dáta Breithe** ______________________

Seoladh ____

____

____

Uimhir Ghutháin ______________________ **Aois** ______________________

An bhfuil aon tinneas ort nó an bhfuil tú faoi chúram dochtúra faoi láthair? Tá ☐ Níl ☐

Má tá, mínigh, le do thoil. ____

____

____

Cód Teanga

De bharr gur trí Ghaeilge a reáchtáiltear imeachtaí an champa samhraidh seo caithfidh Gaeilge líofa a bheith ag gach páiste a dhéanann freastal air. Glactar leis gurb í an Ghaeilge a labhróidh na páistí le linn dóibh a bheith ag freastal ar an gcampa.

Cód Iompair

Ní ghlacfar le haon bhulaíocht ná le haon mhí-iompar a chuirfeadh as go mór do pháistí eile nó don fhoireann. Cuirfear abhaile aon pháiste a dhiúltaíonn glacadh le rialacha an champa samhraidh.

Dearbhaím go bhfuil an **Cód Teanga** agus an **Cód Iompair** léite agam agus go bhfuilim sásta glacadh leo. ☐

2. Anois freagair na ceisteanna seo.
Cén fáth, i do thuairimse, a bhfuil ceist faoi chúrsaí sláinte ar an bhfoirm iarratais?

____

____

An gceapann tú go bhfuil cód teanga agus iompair an champa dian nó a mhalairt? Tabhair cúis le do fhreagra.

____

____

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 2 14/06/2011 14:19

Fógra Poist

Tá coiste an champa samhraidh ar thóir múinteora a reáchtálfaidh an campa. Seo thíos an fógra a chuir siad in Nuachtlitir Bhaile na Creige. Léigh an fógra agus an t-eolas thíos maidir leis na hiarrthóirí.

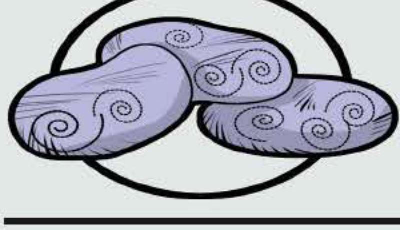

Nuachtlitir Bhaile na Creige

FÓGRA POIST

Múinteoir ag teastáil don champa samhraidh i bliana.

Imeachtaí an champa samhraidh:

- cluichí foirne – peil, cispheil, rugbaí, eitpheil, etc.;
- ranganna ealaíne;
- ranganna damhsa agus céilithe;
- ranganna drámaíochta agus cócaireachta.

Do pháistí idir 6 bliana agus 13 bliana d'aois an campa samhraidh seo. Bheadh sé ina bhuntáiste ag an té a cheapfar a bheith in ann cuid de na himeachtaí thuas, nó imeachtaí eile, a reáchtáil. Tabhair do d'aire gur trí mheán na Gaeilge ar fad a reáchtáiltear imeachtaí champa samhraidh Bhaile na Creige.

Ainm: Niall Ó Catháin

Aois: 55

Áit chónaithe: An Baile Thiar

Déan cur síos ort féin agus ar do thaithí ar obair den sórt seo.

Is innealtóir ríomhaireachta mé. D'imir mé ar fhoireann pheile an chontae ar feadh fiche bliain agus táim anois ag imirt ar fhoireann an Bhaile Thiar. Bím ag traenáil foireann pheile agus iomána faoi 12 don chlub áitiúil. Táim ag teagasc i gcampa samhraidh peile (trí Bhéarla) le deich mbliana anuas. Táim ag freastal ar ranganna Gaeilge faoi láthair agus ba bhreá liom oibriú i gCampa Samhraidh Ghlór na hÓige chun snas a chur ar mo chuid Gaeilge.

Ainm: Méabh Ní Fhlannagáin

Aois: 32

Áit chónaithe: Baile na Trá

Déan cur síos ort féin agus ar do thaithí ar obair den sórt seo.

Is múinteoir ealaíne i bPobalscoil Bhaile na Creige mé. Tá dúil agam sa tsléibhteoireacht agus is treoraí le Cumann Sléibhteoireachta Bhaile na Creige mé. Tá dúil agam chomh maith sa cheol, san amhránaíocht agus sa damhsa. Seinnim an giotár agus glacaim páirt i bhfeiseanna agus i gcomórtais cheoil agus damhsa an Oireachtais. Is cainteoir dúchais Gaeilge mé.

Ainm: Fiachra Ó Donghaile

Aois: 22

Áit chónaithe: Baile na Creige

Déan cur síos ort féin agus ar do thaithí ar obair den sórt seo.

Tá mé díreach cáilithe mar mhúinteoir bunscoile agus mé ag lorg poist faoi láthair. Tá an-suim agam i gcúrsaí spóirt. Tá mé ar fhoireann pheile Bhaile na Creige agus tá teastas snámha agus spóirt uisce agam. D'oibrigh mé mar cheannaire ar thrí chúrsa samhraidh Ghaeltachta nuair a bhí mé i mo mhac léinn. Tá Gaeilge, Béarla agus Fraincis agam.

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 3 14/06/2011 14:19

Na hIarrthóirí

1. Cuir ✓ sa cholún ceart.

	Fíor	Bréagach	Ní léir ón gcur síos
1. Tá Niall Ó Catháin ar an bpinsean.			
2. Tá Méabh Ní Fhlannagáin ina múinteoir le deich mbliana anuas.			
3. Is cainteoir dúchais Gaeilge é Fiachra Ó Donnghaile.			
4. Tá Béarla ag Niall.			
5. Is amhránaí den scoth í Méabh.			
6. Níl snámh ag Fiachra.			
7. Tá a lán eolais ag Niall faoin bpeil.			
8. Bíonn Méabh ag múineadh ceoil.			
9. Tá Fiachra dífhostaithe.			

2. Ba bhreá le gach duine de na hiarrthóirí an post mar mhúinteoir a fháil. Cén fáth, an dóigh leat? Líon na bolgáin chainte.

Ba bhreá liom ______________________

____

____

____

____

____

____

____

____

____

____

____

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 4 14/06/2011 14:19

3. Pléigh na hiarrthóirí le do pháirtí agus líon an tábla.

Ainm	Pointí Dearfacha	Pointí Diúltacha

4. Scríobh na ceisteanna ba mhaith leatsa a chur ar na hiarrthóirí dá mbeifeá á gcur faoi agallamh.

Na hAgallaimh

D'iarr coiste an champa samhraidh ar na hiarrthóirí teacht chuig agallamh in Ionad Pobail na Creige.

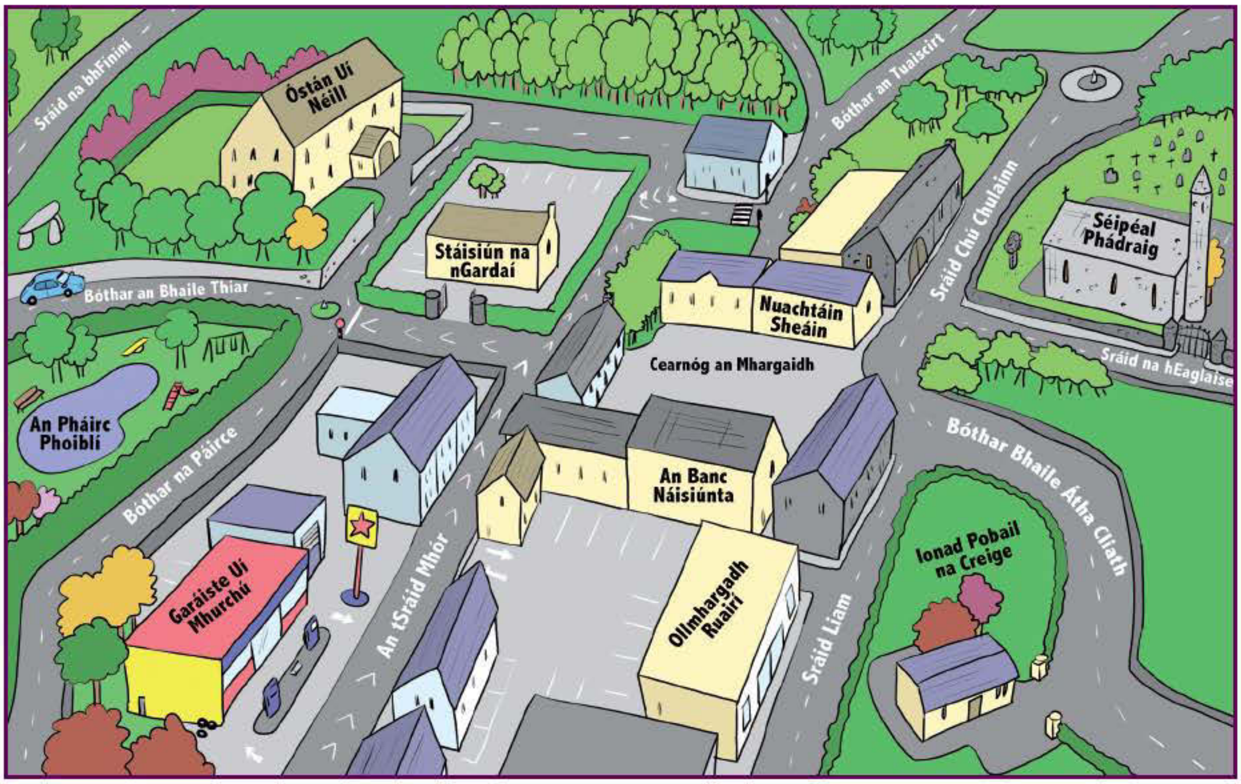

1. Ní raibh Niall i mBaile na Creige riamh cheana. Shocraigh sé tiomáint ón mBaile Thiar go dtí Baile na Creige. An féidir leat treoracha a scríobh dó chun dul ó Bhóthar an Bhaile Thiar go dtí Ionad Pobail na Creige?

2. Cuir na rudaí seo in ord de réir mar a rinne duine de na hiarrthóirí, Fiachra, iad.

- ☐ a. D'éirigh sé go luath maidin an agallaimh.
- ☐ b. Thug a dheartháir síob dó go dtí Ionad Pobail na Creige.
- ☐ c. Chuir sé a chulaith éadaigh air.
- ☐ d. D'iarr sé ar a dheartháir dhá lá roimh an agallamh síob a thabhairt dó.
- ☐ e. Chuaigh sé isteach príomhdhoras Ionad Pobail na Creige.
- ☐ f. Bhí cithfholcadh aige.
- ☐ g. D'fhiafraigh sé den fháilteoir cá mbeadh na hagallaimh.

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 6 14/06/2011 14:20

Ceist agam ort!

Cad?
Céard?
Cad é?

Cén fáth?
Cad ina thaobh?
Cad chuige?

Cé leis?

An raibh?

An ndúirt?

Cé?
Cén duine?

Cá?
Cá háit?

1. An cuimhin leat an scéal faoi Mháirín agus an campa samhraidh? Murar cuimhin éist leis arís ar an dlúthdhiosca. Cum sé cheist faoin scéal agus scríobh anseo iad.

a. ______________________________

____

b. ______________________________

____

c. ______________________________

____

d. ______________________________

____

e. ______________________________

____

f. ______________________________
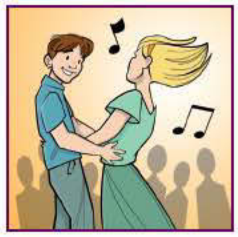
____

2. Seiceáil go bhfuil na ceannlitreacha agus na comharthaí ceiste sna háiteanna cearta agat. Seiceáil do chuid litrithe. Ansin cuir na ceisteanna ar do pháirtí. Freagraíodh do pháirtí thú ó bhéal.

3. Cé acu ceist de do chuidse ba dheacra, dar le do pháirtí? Cad ina thaobh?

____

____

____

____

____

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 7 14/06/2011 14:20

Litreacha

1. Shocraigh athair Mháirín ar deireadh go scríobhfadh sé litir ghearáin chuig stiúrthóirí an champa samhraidh. Seo í an litir a scríobh sé. Cuir do rogha seoladh agus dáta leis an litir. Ansin pioc focal feiliúnach lena scríobh i ngach spás.

____

____

____

A dhuine uasail,

Táim ag scríobh ____________ (chugat / uait / leat) faoin gcampa samhraidh atá ar siúl i Scoil Naomh ____________ an tseachtain seo agus ar a bhfuil ____________ (mac / iníon / deartháir) liom, Máirín Ní ____________, ag freastal. Ba mhaith liom a chur in iúl ____________ (leat / duit / uait) go bhfuilim féin agus mo bhean chéile ____________ (sásta / míshásta) leis an gcampa seo.

Ní chreidimid go bhfuil súil cheart coinnithe agaibh ar na daoine óga atá ag freastal ar an ____________ (gcampa / gcluiche / gclub). Tá an-díomá ____________ (orainn / dúinn / againn) freisin nach gcuireann sibh na tuismitheoirí ar an eolas nuair is gá ____________ (imeachtaí / laethanta / leanaí) a chur ar ceal. Táim ag súil le ____________ (ceist / freagra) uait a thabharfaidh míniú sásúil ar an bhfadhb seo.

Mise le meas,
Pádraig ó Briain

2. Meas tú cén chaoi a bhraith stiúrthóir an champa samhraidh nuair a léigh sé nó sí an litir seo? Tabhair cúis le do fhreagra.

____

____

____

____

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 8 14/06/2011 14:20

3. Anois cum an freagra a fuair Pádraig ó stiúrthóir an champa samhraidh.

Campa Samhraidh
Ghlór na hÓige
Baile na Creige
Co. ______________

A Phádraig, a chara,

____

____

____

____

____

Mise le meas,

____

(Stiúrthóir)

Contrárthachtaí

4. Scríobh contrárthachtaí na bhfocal seo thíos. Ansin scríobh trí chontrárthacht eile atá ar eolas agat.

samhradh	→	________	lá	→	________	amuigh	→	________
amach	→	________	iníon	→	________	óg	→	________
ceist	→	________	cairde	→	________	clé	→	________
________	→	________	________	→	________	________	→	________

5. Cum abairtí ina mbeadh ceithre cinn de na contrárthachtaí thuas. Caithfidh dhá chontrárthacht a théann le chéile a bheith san abairt chéanna i ngach cás.

a. ____

____

b. ____

____

c. ____

____

d. ____

____

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 9 14/06/2011 14:20

An Lá Deireanach!

1. Léigh an giota seo thíos agus freagair na ceisteanna.

Bhí an lá deireanach tagtha agus na daoine óga ar fad bailithe le chéile sa halla. Bhí uaigneas ar chuid acu go gcaithfidís slán a fhágáil ag a gcairde nua. Bhí cuid eile acu breá sásta go raibh an campa samhraidh thart! Ach sula mbuailfidís bóthar abhaile chaithfí duaiseanna a bhronnadh ar chuid de na daoine óga. Ba bheag nár thit an t-anam as Máirín Ní Bhriain nuair a fuair sí amach go raibh ceann de na duaiseanna buaite aici féin!

Cén duais a cheapann tusa a bhuaigh Máirín? ______________________

An gceapfá go raibh ionadh ar thuismitheoirí Mháirín nuair a chuala siad go raibh duais buaite aici? Tabhair cúis le do fhreagra.

____

____

2. Scríobh Máirín faoin lá seo ina dialann an tráthnóna céanna. Críochnaigh dialann Mháirín.

Ainmfhocail Bhaininscneacha

1. Scríobh na hainmfhocail atá sa bhosca thíos in ord aibítre.

__________ __________ __________

__________ __________ __________

farraige	**foireann**	**bean**	**Gaeilge**	**báisteach**	**bábóg**

Is ainmfhocail bhaininscneacha iad seo ar fad. Ar thug tú faoi deara gur ar b, c, f, g, m nó p a thosaíonn gach ceann acu? Críochnaigh na habairtí seo thíos.

! ***Cuimhnigh! Cuirtear séimhiú ar ainmfhocal baininscneach a thosaíonn ar b, c, f, g, m agus p nuair a thagann an t-alt (an focal 'an') roimhe.***

a. Is teanga ársa í an __________.

b. Tá an __________ chomh garbh agus nach seolfaidh an bád.

c. Fan san áit a bhfuil tú nó go stopfaidh an __________.

d. Bhuaigh an __________ bhaile an cluiche le haon phointe amháin.

e. Is í a haintín a cheannaigh an __________ nua do Neasa.

f. Sin í an __________ a cheannaigh an teach béal dorais.

Seanfhocal

2. Léigh agus pléigh an seanfhocal.

Is bádóir oilte gach fear agus an fharraige ina clár.

3. Déan cur síos ar a bhfuil ag tarlú sa dá phictiúr.

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 11 14/06/2011 14:20

Samhail

1. Léigh an tsamhail agus an téacs a leanann í.

Chomh salach le cró na muc.

Lá Saor?

Tá lá saor agat ón scoil. Bhí sé i gceist agat an lá ar fad a chaitheamh amuigh in éineacht le do chairde. Ach an chéad rud ar maidin dúirt d'athair leat go raibh cuairteoirí ag teacht agus go raibh an teach chomh salach le cró na muc. Dúirt sé nach bhféadfá dul amach le do chairde nó go mbeadh:

- an chistin glanta ó bhun go barr
- na héadaí salacha bailithe agus curtha san inneall níocháin
- na héadaí nite crochta amach le triomú
- uair an chloig caite agat ag tabhairt aire do do dheartháir beag
- an bruscar atá le hathchúrsáil sortáilte

2. Cé acu jab díobh is deacra, a déarfá? Tabhair cúis le do fhreagra.

____

____

Dá ndéanfá na jabanna sin ar fad cén fad a cheapfá a thógfadh sé? __________

Scríobh an rud a dúirt d'athair leat agus é ag caint faoi na jabanna atá le déanamh agat.

'Caithfidh tú an chistin ______________________________.'

'Caithfidh tú na héadaí salacha ______________________.'

'Caithfidh tú na héadaí ______________________________.'

'Caithfidh tú aire ___________________________________.'

'Caithfidh tú an bruscar _____________________________.'

3. Agus tú ag éisteacht le d'athair tá tú ag smaoineamh ar na rudaí ar fad a bhí pleanáilte agat do do lá saor. Scríobh na rudaí sin sna bolgáin.

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 12 14/06/2011 14:20

4. Ní mó ná sásta atá tú go mbeidh do lá saor caite agat i mbun obair tí. Caithfidh tú an scéal a phlé le d'athair. Cum an comhrá a tharlaíonn idir an bheirt agaibh. Abair go dtagann sibh ar chomhréiteach ar deireadh a shásaíonn an bheirt agaibh.

Tusa: Ach, a Dhaid, bhí socrú déanta agamsa ______________________.

Daid: Tuigim é sin, ach tá a fhios agat go maith go bhfuil an teach le glanadh againn. Tá sé chomh salach le ______________________.

Tusa: ______________________

Daid: ______________________

Tusa: ______________________

Daid: ______________________

Tusa: ______________________

Daid: ______________________

Tusa: ______________________

5. Anois tabhair do chomhrá le léamh do do pháirtí. An bhfuil mórán difríochtaí idir an dá chomhrá?

Tá mar ______________________

____

Níl mar ______________________

____

6. Tá na forainmneacha réamhfhoclacha 'agam', 'agat' agus 'againn' sa chomhrá thuas. Scríobh na forainmneacha réamhfhoclacha eile a théann leo.

uatha	iolra
agam	againn
agat	

Cuir trí cinn de na forainmneacha réamhfhoclacha thuas in abairtí.

a. ______________________

____

b. ______________________

____

c. ______________________

____

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 13 14/06/2011 14:20

An Mhéar Fhada

1. Léigh agus pléigh an seanfhocal.

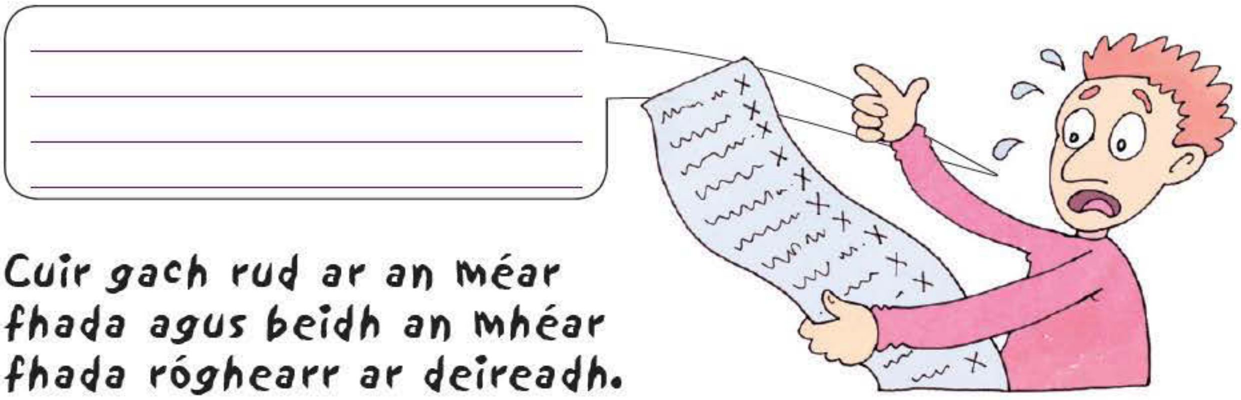

Cuir gach rud ar an méar fhada agus beidh an mhéar fhada róghearr ar deireadh.

Scríobh sa bholgán thuas an rud a cheapann tú atá á rá ag an duine sa phictiúr. Ansin críochnaigh an abairt seo.

Deir an seanfhocal má chuireann tú ______________________________

____

2. Nuair nach dtaitníonn jabanna nó cúraimí áirithe linn is minic a chuirimid ar an méar fhada iad. Scríobh liosta rudaí a chuireann tusa ar an méar fhada.

____

____

____

____

3. Anois faigh amach faoi na rudaí a chuireann do pháirtí ar an méar fhada.

An raibh cuid de na rudaí céanna ag an mbeirt agaibh?

Bhí ☐ Ní raibh ☐

4. Scríobh ceithre rud a chaithfidh tú féin a dhéanamh tar éis na scoile inniu.

- ______________________________
- ______________________________
- ______________________________
- ______________________________

5. Cé acu jab díobh is fearr leat? Tabhair cúis le do fhreagra.

____

6. Cé acu jab díobh is measa, dar leat? Tabhair cúis le do fhreagra.

____

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 14 14/06/2011 14:20

Gutaí Gasta

1. Foghlaim, clúdaigh agus scríobh.

uisce	____________
oileán	____________
airgead	____________
iníon	____________
oíche	____________
ocras	____________
eagraíocht	____________
aisteoir	____________
ealaín	____________
athair	____________
amadán	____________
uaigneas	____________

Marc ☐ / 12

Ar thug tú faoi deara gur ainmfhocail iad ar fad agus gur ar ghuta a thosaíonn gach ceann acu?

Scríobh ar leathanach aon fhocal a bhí litrithe mícheart agat. An féidir leat smaoineamh ar chleasanna a chabhróidh leat le litriú na bhfocal sin feasta?

2. Tá dath ______________ ar na hainmfhocail fhirinscneacha sa liosta thuas. Tá dath dubh ar na hainmfhocail bhaininscneacha. Scríobh na hainmfhocail fhirinscneacha ar fad agus an t-alt (an focal 'an') roimh gach ceann acu.

! Cuimhnigh! Cuirtear 't-' roimh ainmfhocal firinscneach a thosaíonn ar ghuta nuair a thagann an t-alt (an focal 'an') roimhe.

a. an ____________________ e. an ____________________
b. an ____________________ f. an ____________________
c. an ____________________ g. an ____________________
d. an ____________________ h. an ____________________

3. Máirín an t-ainm a bhí ar an gcailín sa scéal faoin gcampa samhraidh. Scríobh ainmneacha Gaeilge eile a thosaíonn le '**M**'.

Ainmneacha cailíní ________________________________

Ainmneacha buachaillí ________________________________

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 15 14/06/2011 14:20

Caitheamh Aimsire

Focail agus nathanna a bhaineann leis an téama 'Caitheamh Aimsire':

Focail agus nathanna a thaitníonn liom:

Focail agus nathanna a d'fhéadfainn a úsáid:

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 16 14/06/2011 14:20

Ná déan dearmad!

1. Léigh an nóta a d'fhág na tuismitheoirí don fheighlí linbh nuair a bhí siad ag dul amach.

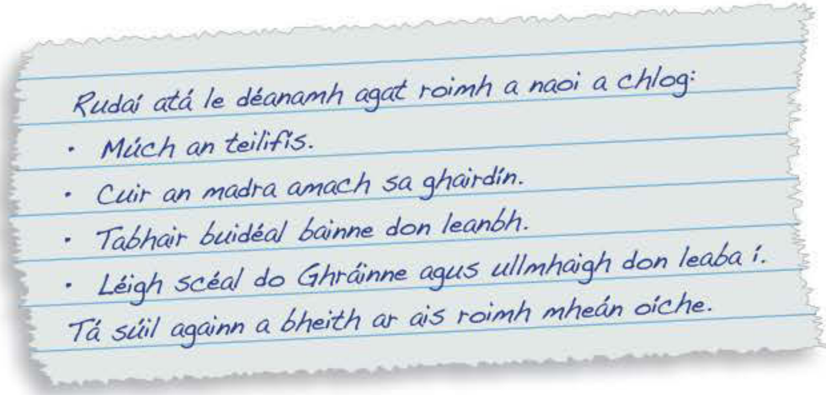

D'iarr na tuismitheoirí ar an bhfeighlí linbh

an teilifís a mhúchadh. ______________________

an madra ______________________

buidéal ______________________

scéal ______________________

Cén t-eolas a thugann an nóta thuas dúinn mar gheall ar an teaghlach áirithe seo?

____

____

____

____

2. Tá nótaí eile crochta ar chlár na bhfógraí sa teach céanna. Críochnaigh iad.

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 17 14/06/2011 14:20

Codladh Sámh!

1. Léigh an seanfhocal agus pléigh le do pháirtí é.

Trí huaire don ghadaí, sé huaire don talmhaí, ocht n-uaire don bhean linbh agus naoi n-uaire don leadaí.

An aontaíonn sibh leis an gcomhairle atá sa seanfhocal? Cad chuige?

Cé mhéad uair an chloig a chodail tusa aréir? ☐

2. Déan taighde lena fháil amach cén fáth a mbíonn codladh chomh tábhachtach sin do shláinte an duine. Cé mhéad uair an chloig codlata a mholtar do dhuine a bheadh ar comhaois leatsa? Scríobh an chuid is suimiúla de na fíricí a bhailigh tú anseo.

Cén chuid den eolas seo faoin gcodladh a bhí agat cheana féin?

Céard iad na rudaí nua a d'fhoghlaim tú?

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 18 14/06/2011 14:20

3. Tabhair an cailín beag go dtí an leaba.

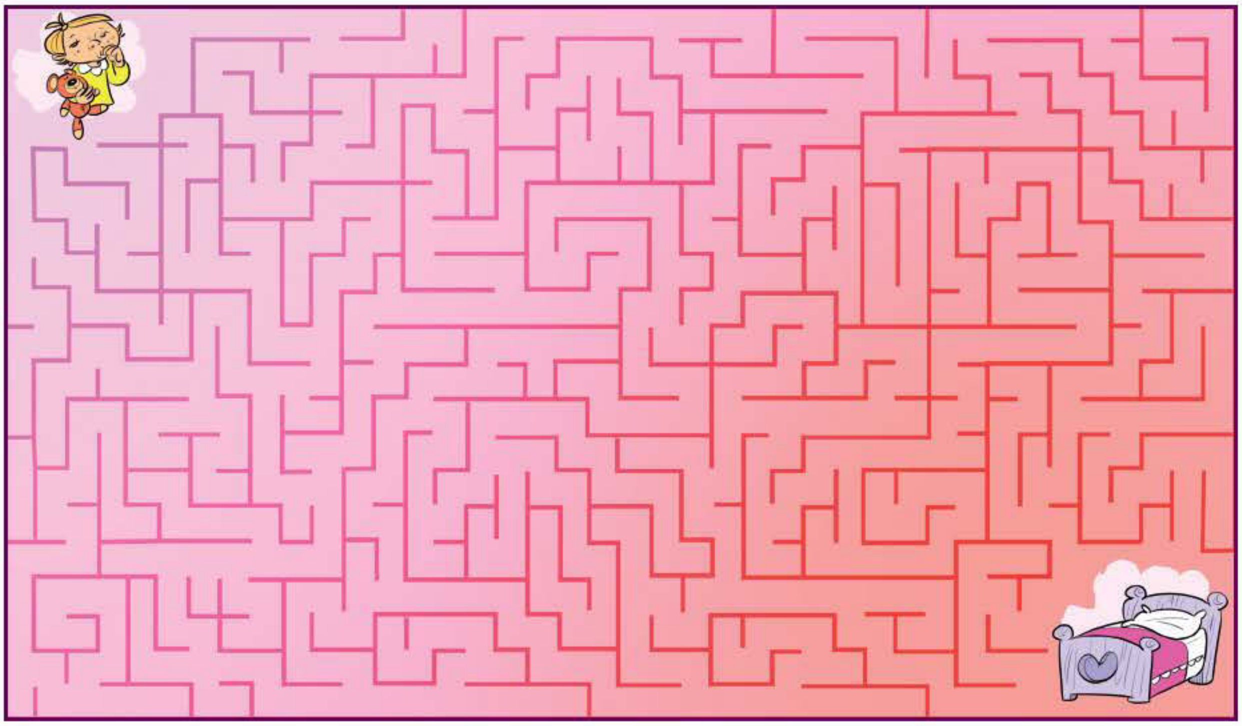

4. Briathra san aimsir láithreach atá i dtús na n-abairtí seo thíos. Cuir an deireadh '-eann' nó '-ann' le gach ceann acu.

! ***Cuimhnigh! Téann caol le caol agus leathan le leathan.***

a. Ith________ sí lón breá folláin gach lá.
b. Cuir________ an bheirt teachtaireachtaí ríomhphoist chuig a chéile go minic.
c. Rith________ siad abhaile ón scoil ar nós na gaoithe.
d. Scríobh________ an t-údar sin úrscéalta do dhaoine óga.
e. Fan________ daoine sa leaba nuair a bhíonn siad go dona tinn.

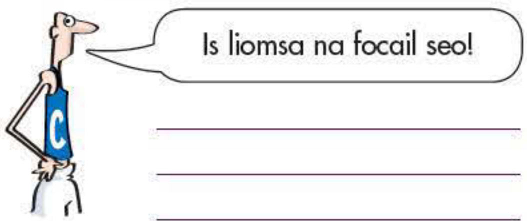

____
____
____

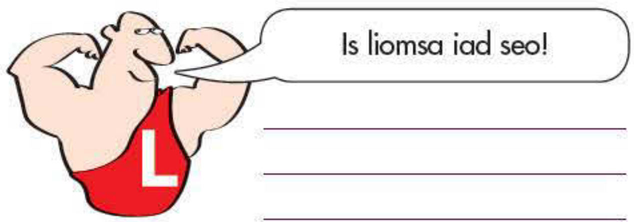

____
____
____

5. Cé mhéad focal is féidir leat a dhéanamh as na litreacha atá in '**codladh na hoíche**'? Bain úsáid as foclóir lena chinntiú go bhfuil na focail litrithe i gceart agat.

____
____
____

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 19 14/06/2011 14:20

Tomhas

1. Léigh an tomhas agus oibrigh amach é.

An bhféadfá dul seacht n-oíche gan chodladh agus gan a bheith tuirseach?

Mura bhfuil an freagra agat féin tá sé ag do mhúinteoir.

Foghlaim an tomhas agus cuir ar dhuine éigin sa bhaile é.

2. Bíonn daoine áirithe ag obair san oíche. Scríobh a ngairm bheatha anseo.

____
____
____
____

Ar mhaith leatsa aon cheann de na jabanna sin? Cén fáth?

____
____

Cuir do chuid freagraí i gcomparáid le freagraí do pháirtí agus pléigh na difríochtaí agus na cosúlachtaí eatarthu.

Tranglam!

3. Tá litreacha na bhfocal seo i dtranglam. An féidir leat na focail a oibriú amach?

Leid duit – is briathra san aimsir láithreach iad ar fad!

laóim ____________ imith ____________
siméit ____________ imté ____________
ímb ____________ irimcu ____________
thicmai ____________ rímmi ____________

Cuir ceithre cinn de na focail thuas in abairtí.

____
____
____
____

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 20 14/06/2011 14:20

Sláinte an Bhradáin!

1. Léigh na fógraí seo a bhaineann le dea-shláinte. Ansin cum fógraí tú féin le cur sna boscaí folmha. Cuir pictiúr le gach ceann acu agus maisigh go healaíonta iad.

Cum Dán

2. Cum dán bunaithe ar an téama 'dea-shláinte'. Ansin léigh do do pháirtí é.

B ____________________

Í ____________________

F ____________________

O ____________________

L ____________________

L ____________________

Á ____________________

I ____________________

N ____________________

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 21 14/06/2011 14:20

Tinneas

1. Léigh an tré seo faoin mbruitíneach.

Trí lá ag teacht, trí lá ina neart, trí lá ag imeacht.

An raibh an bhruitíneach ortsa?

Bhí ☐ Ní raibh ☐

Má bhí, cén aois a bhí tú ag an am? ____________________

Faigh amach cé mhéad duine i do rang a raibh an bhruitíneach orthu.

San Ospidéal

2. Léigh na horduithe seo a thug na dochtúirí agus na banaltraí do Rónán nuair a bhí sé san ospidéal.

Líon an fhoirm.

Tarraing suas do mhuinchille.

Fan sa seomra feithimh.

Abair 'ááá'.

Ardaigh do lámh.

Oscail do bhéal.

____

Scríobh ordú eile a thabharfadh dochtúir nó banaltra sa bholgán folamh. Ansin scríobh na habairtí ar fad san aimsir chaite chun a rá cad a rinne Rónán.

! *Cuimhnigh! Bíonn séimhiú ar bhriathra san aimsir chaite a thosaíonn le consan. Bíonn "d'" roimh bhriathra san aimsir chaite a thosaíonn le guta agus le 'f'.*

a. Líon Rónán an fhoirm.

b. ____________________

c. ____________________

d. ____________________

e. ____________________

f. ____________________

g. ____________________

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 22 14/06/2011 14:20

Poncaíocht

1. Seo sliocht as an leabhar *Carraig na Caillí*. Tá an phoncaíocht in easnamh. Tá roinnt ceannlitreacha ar lár freisin. Léigh le do pháirtí é agus aimsígí na botúin.

> Tháinig a athair isteach sa chistin agus é ag tarraingt na gcos Chaith sé é féin isteach sa chathaoir uillinne cois na tine
> Ba bhreá liom cupán tae ar seisean Buail air an citeal a Choilm maith an buachaill Táim traochta
> Rinne colm rud ar a athair Bhí cuma thraochta air ceart go leor a ghruaig in aimhréidh agus gan é bearrtha in aon chor
> Dhera a dhaid arsa Colm beidh tú go diail a luaithe is a mhothaíonn tú cúrán na farraige ar d'aghaidh
> sin é a deireadh a athair leis féin i gcónaí dá mbeadh tuirse air agus iad ag dul amach ag iascach go luath ar maidin

Athscríobh an sliocht i do chóipleabhar agus ceartaigh na botúin a bhaineann le poncaíocht agus le ceannlitreacha.

2. Ceartaigh do chuid oibre. Cén botún ba mhinice a bhí agat?

____

____

3. Seo focail as an sliocht thuas. An féidir leat iad a oibriú amach?

tharai	________	seanise	________
suirte	________	lictea	________
luchbaila	________	uabil	________
pucán	________	garrfaie	________
cachias	________	thula	________

Cén focal ba dheacra a oibriú amach? ________________

4. Cuir na focail i dtasc 3 in ord aibítre.

____

____

____

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 23 14/06/2011 14:20

Ceist agam ort!

1. An cuimhin leat an sceitse faoi Chiarán, Muireann agus an feighlí linbh? Murar cuimhin éist leis arís ar an dlúthdhiosca. Cum sé cheist faoin sceitse agus scríobh anseo iad.

   a. ______________________________

   b. ______________________________

   c. ______________________________

   d. ______________________________

   e. ______________________________

   f. ______________________________

2. Seiceáil go bhfuil na ceannlitreacha agus na comharthaí ceiste sna háiteanna cearta agat. Seiceáil do chuid litrithe. Ansin cuir na ceisteanna ar do pháirtí. Freagraíodh do pháirtí thú ó bhéal.

3. Tháinig Daidí abhaile go luath ar chúis éigin an oíche sin. Críochnaigh an scéal.

   Bhí scannán uafáis ar siúl ar an teilifís. Bhí Nóirín, an feighlí linbh, ag caint lena cara ar an bhfón. Níor chuala aon duine acu an doras tosaigh ag oscailt.

Anois cum teideal do do scéal.

____

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 24 14/06/2011 14:20

Litriú

1. Foghlaim, clúdaigh agus scríobh.

feighlí linbh	________
aclaíocht	________
sláintiúil	________
dochtúir	________
torthaí	________
codladh	________
scannán	________
seomra feithimh	________
craiceann	________
ospidéal	________

2. Cuir na focail sa liosta thall in ord aibítre.

1 ________
2 ________
3 ________
4 ________
5 ________
6 ________
7 ________
8 ________
9 ________
10 ________

Marc ☐ / 10

Casfhocal

3. Léigh agus abair an casfhocal seo.

Shiúil an fear feasa ar an bhféar,
Shlog an féar an fear feasa.
Tá fios an fhir feasa ag an bhféar,
I dtaobh gur shlog an féar an fear feasa.

Anois iarr ar do pháirtí an casfhocal a rá. Cé agaibh is tapúla á rá?
Mise ☐ Mo pháirtí ☐

Ar thug tú faoi deara go ndearnadh focal nua as 'fear' nuair a cuireadh síneadh fada ar an '**e**'? An féidir leat cuimhneamh ar fhocail eile a dtarlaíonn an rud céanna dóibh?

fear	→	________	________	→	________
________	→	________	________	→	________
________	→	________	________	→	________
________	→	________	________	→	________

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 25 14/06/2011 14:20

Próifíl mo chara

1. Cuir ceisteanna ar do chara, más gá, chun an phróifíl seo a líonadh. An áit a dtugtar rogha focal cuir ciorcal thart ar an bhfocal ceart.

_________________________ an t-ainm atá ar mo chara.

Tá sé / sí i Rang ____________ i Scoil ________________________.

Tá sé / sí ________________________ d'aois.

Gruaig _________________ atá air / uirthi.

________________________ an caitheamh aimsire is deise leis / léi.

______________________ agus ______________________ na hábhair is deise leis / léi.

____

____

____

____

____

____

____

____

2. Tarraing pictiúr de do chara sa fhráma.

3. Anois faigh amach an bhfuil do chara sásta leis an bpictiúr agus leis an gcur síos a scríobh tú sa phróifíl. Cad a bhí le rá aige / aici?

____

____

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 26 14/06/2011 14:20

Crosfhocal

Líon an crosfhocal. Tá baint éigin ag gach focal ann le cúrsaí sláinte.

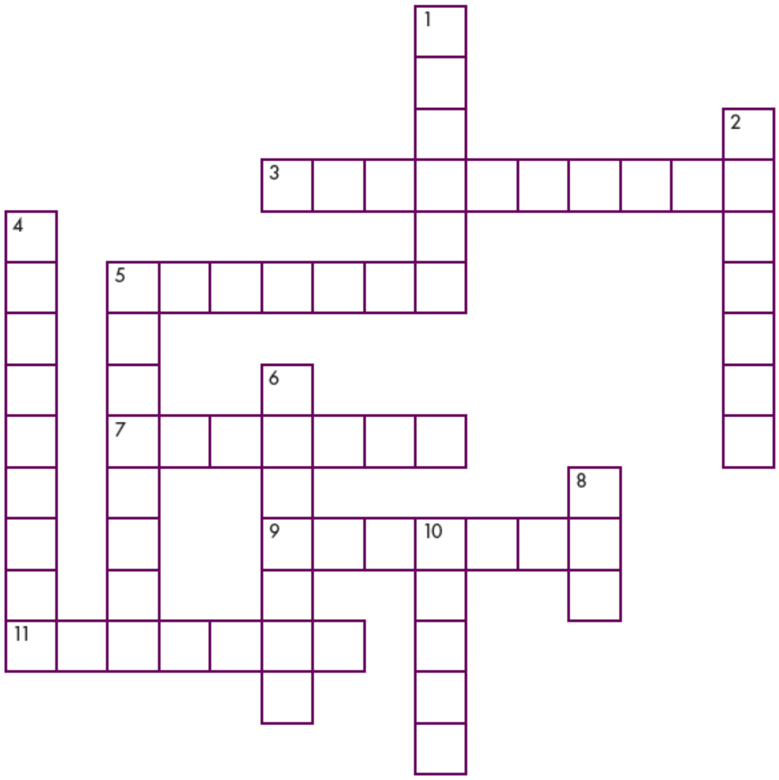

Trasna

3. Má tá tú folláin tá tú ________________.
5. Má tá tú sláintiúil tá tú ________________.
7. Déanann tú é seo i rith na hoíche.
9. Is fearr an t________________ ná na táinte.
11. Úlla, oráistí, bananaí agus péitseoga, mar shampla.

Síos

1. Má tá an ________________ sa spéir caith hata.
2. Camógaíocht, iománaíocht, peil, rugbaí agus cispheil, mar shampla.
4. Ag rith, ag siúl, ag léim agus ag snámh le bheith aclaí.
5. Tugann an duine seo aire do d'fhiacla.
6. Cabáiste, cairéid, brocailí agus cainneann, mar shampla.
8. Is breá liom a bheith amuigh san ________________ úr ag am sosa.
10. Is maith liom peil a ________________.

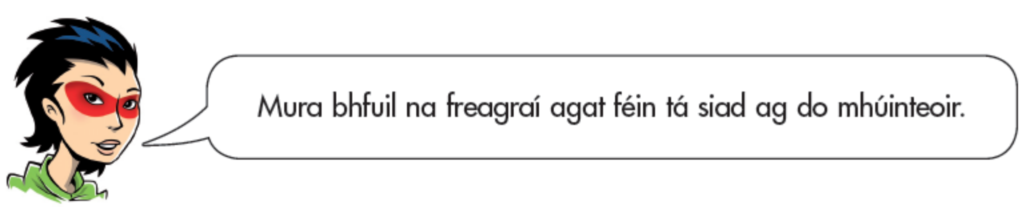

Mé Féin

Focail agus nathanna a bhaineann leis an téama 'Mé Féin':

Focail agus nathanna a thaitníonn liom:

Focail agus nathanna a d'fhéadfainn a úsáid:

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 28 14/06/2011 14:20

Teachtaireachtaí Ríomhphoist

1. Bhí clár ar siúl ar an teilifís le déanaí a thaitin go mór leat. Scríobh tú teachtaireacht ríomhphoist chuig léiritheoir an chláir á rá cé chomh mór agus a thaitin an clár leat. Cum ainm don léiritheoir, teideal don chlár féin agus abair cén fáth ar thaitin an clár an oiread sin leat.

Ó:
Chuig:
Cc:
Ábhar:

A ____________________, a chara,

____

____

____

____

____

____

____

2. Cúpla lá ina dhiaidh sin tháinig an teachtaireacht ríomhphoist seo ón léiritheoir. Críochnaigh an teachtaireacht.

Ó:
Chuig:
Cc:
Ábhar:

A ____________________, a chara,

Is maith liom a chloisteáil gur thaitin an clár ____________________ leat. Is breá linn teachtaireachtaí mar seo a fháil. Mar chomhartha buíochais ______________

____

Faraor is é clár na seachtaine seo an clár deireanach sa tsraith, ach beidh sraith nua ____

____

____

____

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 29 14/06/2011 14:20

Iriseoirí Fiosracha!

1. Chuir iriseoir agallamh ar dhuine amháin de na réaltaí teilifíse seo. Ach tá an ghráin ag an réalta áirithe seo ar iriseoirí. Seo iad na freagraí gonta a thug an réalta teilifíse ar cheisteanna an iriseora. Scríobh na ceisteanna.

_______________ Is ea.
_______________ Ní hea.
_______________ Tá.
_______________ Níl.
_______________ Bhí.
_______________ Ní raibh.
_______________ Bím.
_______________ Ní bhím
____
_______________ B'fhearr liom gan an cheist sin a fhreagairt.

Cad chuige, i do thuairimse, a bhfuil an ghráin ag an réalta teilifíse seo ar iriseoirí?

____
____
____

Scríobh aidiachtaí a dhéanfadh cur síos ar an réalta teilifíse atá faoi agallamh thuas. Déan tagairt do thréithe pearsanta agus do thréithe fisiciúla an duine.

____
____

2. Cuir na focail chearta sna spásanna. Ansin scríobh aidiachtaí de do chuid féin agus a mbreischéim sna spásanna deireanacha.

a. óg → níos ______
b. cáiliúil → níos ______
c. ______ → níos saibhre
d. sean → ______
e. ______ → níos dathúla
f. deas → ______
g. spéisiúil → ______
h. ______ → ______
i. ______ → ______
j. ______ → ______

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 30 14/06/2011 14:20

Crosfhocal

Líon an crosfhocal. Tá baint éigin ag gach focal ann le cúrsaí teilifíse.

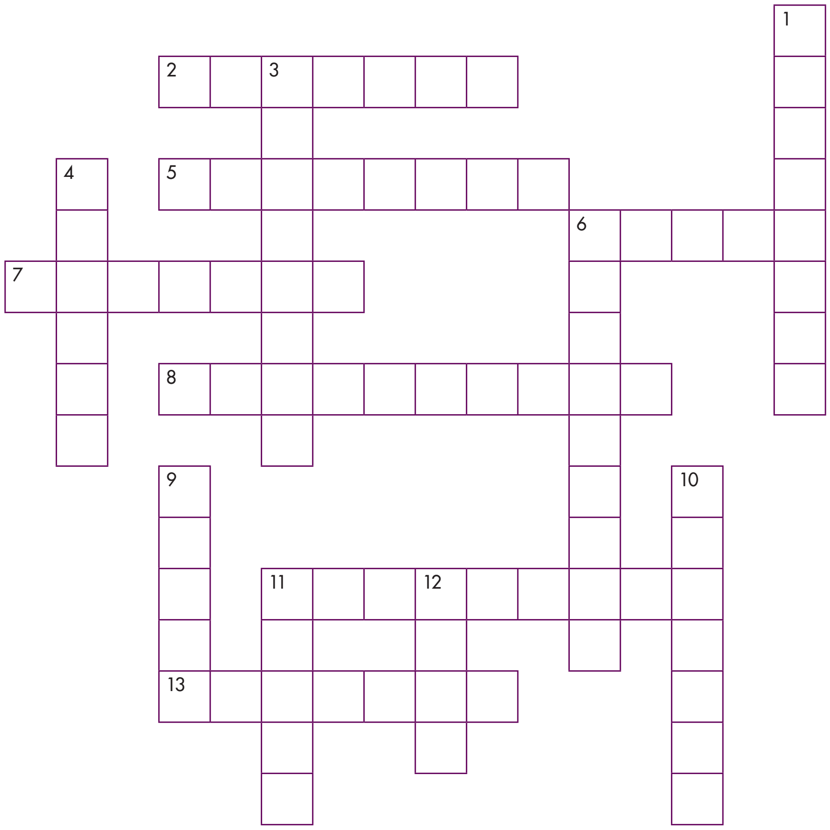

Trasna

2. Cuireann _____________ cáiliúil an clár faoin gcócaireacht i láthair.
5. Deir mo Dhaidí go mbím ag breathnú uirthi seo barraíocht.
6. Bíonn go leor de seo ar an teilifís ag deireadh na seachtaine – peil, sacar, lúthchleasaíocht agus mar sin de.
7. _____________ mé clár iontach ar an teilifís aréir.
8. Is é an _____________ a chuireann clár i láthair.
11. Déarfadh duine le Gaeilge na Mumhan: 'Bhí mé ag _____________ ar an teilifís aréir.'
13. Amharcaim ar cheann acu seo ar an teilifís go minic agus sa phictiúrlann anois agus arís.

Síos

1. Déarfadh duine le Gaeilge Chonnacht: 'Bhí mé ag _____________ ar an teilifís aréir.'
3. Má bhíonn tú ar an teilifís go minic aithneoidh go leor daoine thú. Beidh tú _____________.
4. Déarfadh duine le Gaeilge Uladh: 'Bhí mé ag _____________ ar an teilifís aréir.'
6. Bíonn go leor rudaí nua le foghlaim ó chláir faoin nádúr agus bíonn siad _____________ go minic.
9. Is é an 'Oscar' an _____________ is mó is féidir le scannán a bhaint.
10. Mar a bhíonn cuid mhór réalta teilifíse! Focal eile ar 'dóighiúil'.
11. Ní _____________ mé an cluiche ar an teilifís mar b'éigean dom dul a luí.
12. Is é an clár dúlra a bhíonn ar siúl tráthnóna Domhnaigh an _____________ is fearr a thaitníonn liom.

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 31 14/06/2011 14:20

Bí ar d'airdeall!

1. Ní ar an teilifís amháin a bhíonn fógraí le feiceáil. Bíonn siad le feiceáil timpeall orainn i mórán áiteanna éagsúla. Cá bhfeicfeá na fógraí seo a leanas a bhaineann le sábháilteacht?

a.

b.

c.

d.

e.

f.

D'fheicfeá fógra a ______________________________

D'fheicfeá fógra b ______________________________

D'fheicfeá fógra c ______________________________

D'fheicfeá fógra d ______________________________

D'fheicfeá fógra e ______________________________

D'fheicfeá fógra f ______________________________

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 32 14/06/2011 14:20

2. Scríobh píosa anois faoin tábhacht a bhaineann le haird a thabhairt ar na fógraí sábháilteachta sin. Cad a d'fhéadfadh titim amach do dhuine nach dtabharfadh aird ar gach fógra acu sin?

a. ______________________________

b. ______________________________

c. ______________________________

d. ______________________________

e. ______________________________

f. ______________________________

3. An bhfuil fógraí sábháilteachta eile feicthe agat sa chomharsanacht? Cén áit go díreach a bhfuil siad? Cad atá scríofa orthu?

____

4. Cé mhéad focal is féidir leat a dhéanamh as na litreacha atá in '**fógraí sábháilteachta**'? Bain úsáid as foclóir lena chinntiú go bhfuil na focail litrithe i gceart agat.

____

Pléigh do liosta focal le do pháirtí. Cé aige a bhfuil an liosta is faide?

Agamsa ☐ Ag mo pháirtí ☐

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 33 14/06/2011 14:20

Fainic!

1. Léigh an seanfhocal agus pléigh é. Tarraing pictiúr ansin a léireoidh é.

An té ar breá leis an dainséar caillfear ann é.

2. Is minic a tharlaíonn timpistí de bharr go mbíonn daoine míchúramach agus nach dtugann siad aird ar fhógraí sábháilteachta. Cum scéal faoi thimpiste agus baint aige le ceann de na fógraí ar leathanach 32. Cum teideal do do scéal ansin.

Litriú

3. Cuir ciorcal thart ar an leagan ceart de gach focal.

a.	smaoineamh	smoaineamh	smaoinamh
b.	tosaionn	tosaion	tosaíonn
c.	teilefís	teilifís	telifís
d.	teachtaireacht	teachtaracht	teachtaireach
e.	dathuil	dathúil	dathúl
f.	cúramach	curamach	curmach
g.	timpistí	timpisti	timpstí
h.	caiteamh aimsire	caitheamh aimsre	caitheamh aimsire
i.	cailiúil	cáiliúil	cáiliúl

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 34 14/06/2011 14:20

Ceist agam ort!

1. An cuimhin leat an cur síos air féin a rinne an réalta theilifíse Dáithí Ó Sé? Murar cuimhin éist leis arís ar an dlúthdhiosca. Cum sé cheist faoin gcur síos agus scríobh anseo iad.

a. ______________________________

b. ______________________________

c. ______________________________

d. ______________________________

e. ______________________________

f. ______________________________

2. Seiceáil go bhfuil na ceannlitreacha agus na comharthaí ceiste sna háiteanna cearta agat. Seiceáil do chuid litrithe. Ansin cuir na ceisteanna ar do pháirtí. Freagraíodh do pháirtí thú ó bhéal.

Ainmneacha

3. Dáithí an t-ainm atá ar an bhfear sa phictiúr. Scríobh ainmneacha Gaeilge eile a thosaíonn le '**D**'.

Ainmneacha cailíní ______________________________

Ainmneacha buachaillí ______________________________

Sloinnte

4. An bhfuil aon dalta sa rang a dtosaíonn a shloinne le '**S**'? Scríobh a shloinne anseo. ____________

Scríobh sloinnte Gaeilge eile a thosaíonn le '**S**'.

Ó Sé

Pléigh do liosta le do pháirtí. Cé aige a bhfuil an liosta is faide?

Agamsa ☐ Ag mo pháirtí ☐

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 35 14/06/2011 14:20

Samhlacha

1. Léigh an tsamhail.

Bhí sé chomh sásta le rí nuair a d'oscail sé an bronntanas.

2. Scríobh roinnt samhlacha eile atá ar eolas agat sna habairtí seo.

Bhí ____________ chomh ____________ le ____________ nuair a ________________

____.

Tá ____________ chomh ____________ le ____________ mar ________________

____.

Beidh ____________ chomh ____________ le ____________ má ________________

____.

Bíonn ____________ chomh ____________ le ____________ nuair a ________________

____.

Cum Dán

Cum dán bunaithe ar an téama 'bronntanais'. Ansin léigh do do pháirtí é.

B ____

R ____

O ____

N ____

N ____

T ____

A ____

N ____

A ____

I ____

S ____

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 36 14/06/2011 14:20

Tabhair Treoir

1. Léigh na treoracha seo thíos do do pháirtí agus iarr air / uirthi an pictiúr a tharraingt ina leabhar féin. Cum an treoir dheireanach tú féin.

a. Tarraing teach i lár an bhosca.
b. Cuir doras tosaigh agus fuinneoga ar an teach.
c. Tarraing gairdín féarmhar os comhair an tí.
d. Cuir balla cloiche timpeall an tí agus geata chun tosaigh.
e. Cuir cosán ón ngeata go dtí doras an tí.
f. Tarraing crann síorghlas ar thaobh na láimhe clé den chosán.
g. Maisigh an crann le soilse Nollag.
h. Cuir do rogha maisiúchán Nollag sna fuinneoga.
i. Scríobh 'Nollaig Shona' ar an líne os cionn an bhosca.
j. ______________________________

2. Cuir do phictiúr i gcomparáid le pictiúr do pháirtí. Pléigí na difríochtaí atá eatarthu.

Claoninsint

3. Scríobh cuid de na rudaí a d'iarr do pháirtí ort a dhéanamh agus an pictiúr á tharraingt agat.

D'iarr mo pháirtí orm teach a tharraingt ______________________________.

D'iarr mo pháirtí orm ______________________________.

D'iarr mo pháirtí orm ______________________________.

D'iarr mo pháirtí orm ______________________________.

Cairdeas

1. Léigh agus pléigh na seanfhocail seo a bhaineann le cairdeas.

Is maith an scáthán súil carad.

Inis dom cé hiad do chairde agus
inseoidh mé duit cé thú féin.

Má bhíonn tú ag lorg cara gan locht
beidh tú gan chara go deo.

2. Cé acu seanfhocal is mó a n-aontaíonn tusa leis? Tabhair cúis le do fhreagra.

3. Tarraing pictiúr anseo a léireoidh an seanfhocal a phioc tú. Scríobh an seanfhocal go healaíonta.

4. Pléigh le do pháirtí an seanfhocal a phioc tusa. Cé acu seanfhocal a roghnaigh do pháirtí? Faigh amach an chúis a bhí lena rogha.

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 38 14/06/2011 14:21

5. Cum dán bunaithe ar an téama 'Cairdeas'. Ansin léigh do do pháirtí é.

C ______________________________

A ______________________________

I ______________________________

R ______________________________

D ______________________________

E ______________________________

A ______________________________

S ______________________________

6. Cé chomh tábhachtach agus atá do chairde duitse?

____

____

7. Tarlaíonn sé go minic go ndéanann ár gcairde gar dúinn. Tá na daoine atá ag caint thíos chun gar a dhéanamh do chara. Críochnaigh na habairtí i mbolgáin a, b, c agus d. Ansin scríobh abairt de do chuid féin i mbolgán e.

a. Caithfidh ______________________________

b. Déanfaidh ______________________________

c. Cabhróidh ______________________________

d. Baileoidh ______________________________

e. ______________________________

Seo mar a tharla

1. Léigh na focail atá istigh sa bhosca. Ar thug tú faoi deara go mbaineann siad ar fad leis an am atá thart? Scríobh focail eile a bhaineann leis an am atá thart sna spásanna.

tráthnóna inné	____________	aréir	____________	arú inné
____________	arú aréir	____________	cúpla lá ó shin	____________
bliain ó shin	anuraidh	____________	arú anuraidh	fadó

2. Léigh na briathra seo sa mhodh ordaitheach. Athraigh gach briathar acu go dtí an aimsir chaite.

tit ____________
buail ____________
bris ____________
caith ____________
caill ____________
scríobh ____________
léigh ____________
cuir ____________
glan ____________

3. Bain úsáid as na briathra san aimsir chaite chun na habairtí seo a chríochnú. Cuir do rogha nath a bhaineann leis an am atá thart leis na habairtí deireanacha.

____________ tráthnóna inné.
____________ aréir.
____________ cúpla lá ó shin.
____________ an tseachtain seo caite.
____________ bliain ó shin.
____________ fadó fadó.
____
____
____

4. Anois cuir na briathra san aimsir chaite i dtasc 2 in ord aibítre.

____
____

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 40 14/06/2011 14:21

An Teilifís

Focail agus nathanna a bhaineann leis an téama 'An Teilifís':

Focail agus nathanna a thaitníonn liom:

Focail agus nathanna a d'fhéadfainn a úsáid:

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 41 14/06/2011 14:21

Nuair a bhog Máire Bean Uí Cheallaigh as Baile Átha Cliath go Baile na Creige bhí uirthi áit chónaithe nua a cheannach di féin agus dá hiníon Laoise. Léigh na fógraí seo agus pioc an teach, i do thuairimse, is fearr a d'fheilfeadh dóibh.

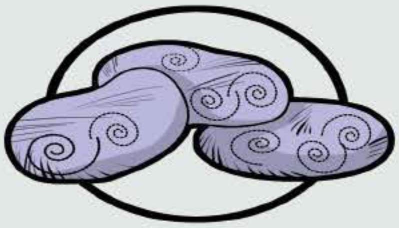

Nuachtlitir Bhaile na Creige

Teach dhá stór dhá mhíle taobh amuigh den bhaile
- 4 sheomra codlata
- Radharc ar an abhainn
- Áit aoibhinn don gharraíodóir! Gairdín breá chun tosaigh agus ar cúl!

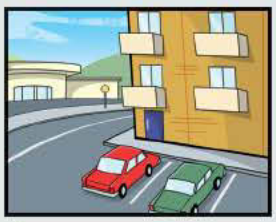

Árasán nua i gceartlár an bhaile
- 2 sheomra codlata
- Gar don ionad siopadóireachta
- Praghas an-réasúnta

Bungaló nuathógtha leathmhíle taobh amuigh den bhaile
- 3 sheomra codlata
- An-ghar don bhunscoil agus don mheánscoil
- Ceantar an-chiúin

Cén áit chónaithe a phioc tusa do mhuintir Uí Cheallaigh? ______________

Cén fáth arbh é seo a roghnaigh tú dóibh?

____

____

Cén ceann a phioc do pháirtí? ______________________

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 42 14/06/2011 14:21

Ag díol is ag ceannach

1. Lig ort go bhfuil an teach nó an t-árasán a bhfuil tú i do chónaí ann faoi láthair le díol. Scríobh fógra díolacháin á mholadh go hard na spéire. Déan cur síos san fhógra ar an taobh istigh, ar an taobh amuigh agus ar chomharsanacht an tí.

2. Dá mbeifeá ag ceannach áit chónaithe nua duit féin, agus dá bhféadfá mian do chroí a bheith agat, cén sórt áite a bheadh ann? Cá mbeadh sé lonnaithe? Cé a bheadh in aontíos leat?

3. Tabhair treoracha do do pháirtí chun go dtarraingeodh sé / sí pictiúr de theach. Bunaigh do chuid treoracha ar an gcur síos a scríobh tú i dtasc 2.

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 43 14/06/2011 14:21

Cuir i gcuimhne dom!

1. Léigh an téacs seo.

   Is duine an-gnóthach go deo í Máire Bean Uí Cheallaigh. Bhog sí go Baile na Creige le déanaí lena hiníon Laoise. Tá post nua agus teach nua aici anois. Tá a hathair agus a deirfiúr Rita ina gcónaí i mBaile na Creige chomh maith. Is minic a scríobhann Máire nótaí di féin le go gcuimhneoidh sí ar na rudaí ar fad a bhíonn le déanamh aici i rith an lae.

2. Seo thíos nóta a scríobh sí an lá a raibh coinne aici le múinteoir Laoise. Scríobh thusa an chuid eile dá nótaí don lá sin.

Dáta ______________________

Maidin

_____ ______________________________

_____ ______________________________

Iarnóin

15.15 Coinne le múinteoir Laoise

_____ ______________________________

Tráthnóna

_____ ______________________________

_____ ______________________________

3. Cuir ✓ sa cholún ceart.

	Fíor	Bréagach	Ní léir ón gcur síos
1. Tá Bean Uí Cheallaigh ina cónaí sa teach céanna le fada an lá.			
2. Tá iníon ag Bean Uí Cheallaigh.			
3. Níl aon ghaolta ag Bean Uí Cheallaigh sa cheantar.			
4. Is aoibhinn le Bean Uí Cheallaigh a post nua.			
5. Tá laethanta saoire scoile ann anois.			
6. Níl ag Bean Uí Cheallaigh ach deirfiúr amháin.			

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 44 14/06/2011 14:21

Focail ar Iarraidh

1. Seo sliocht as an leabhar *Togha agus Rogha*. Scríobh sna spásanna na focail atá ar iarraidh.

'A Chathail! Gabh i leith anseo go bhfeicfidh tú!'
Róise a chonaic ________________ dtús é.
'Céard é anois?' arsa Cathal agus cantal ______________. 'Tá deifir abhaile ormsa!'
'Breathnaigh air,' arsa Róise.
Chonaic ________________ go raibh sé cróilí tanaí agus ________________ raibh
an chuma air nár tugadh aon aire ________________.
'Ó, an créatúirín bocht!' arsa Cathal.
Ní dúirt Róise rud ________________ bith. Chuir ________________ a lámh amach.
Tharraing ________________ t-asal siar.
'Ní thrustann sé muid,' arsa Róise.
'Níl iontas ar bith _______________,' arsa a cara.
'Caithfidh mé é a thabhairt abhaile,' ________________ Róise.
'An as ________________ mheabhair atá tú!' arsa Cathal. 'Ní ligfeadh do mháthair
duit é ________________ choinneáil!'

2. Lig ort gur tú Cathal nó Róise. Inis an scéal do do pháirtí mar a d'inseodh Cathal nó Róise é.

3. Tá focail agus nathanna sa sliocht thuas a d'fhéadfaí a rá ar shlite eile. Seo thíos dhá shampla. Oibrigh le do pháirtí agus scríobhaigí cuid eile acu.

go bhfeicfidh tú	=	go gcífidh tú		
breathnaigh	=	amharc	=	féach
	=			
	=			
	=			
	=			
	=			
	=			
	=			
	=			
	=			

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 45 14/06/2011 14:21

Cén focal?

1. Léigh na focail seo. Ansin léigh an scéilín. Roghnaigh ceann de na focail le cur i ngach spás sa scéilín. Ansin cum teideal don scéilín.

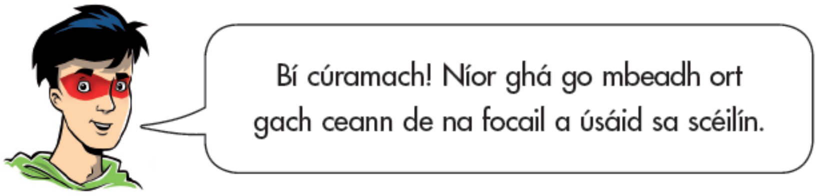

súil   chuir   thóg   fuair   cur   thug   shiúil
fuar   siúl   chonaic   tháinig

____

________ mé seaicéad breá teolaí do mo bhreithlá. Bhí mé an-sásta mar bhí an aimsir iontach ________ ag an am. Chomh maith leis sin bhí mo sheanseaicéad ag éirí an-ghioblach! Ba í mo mháthair a ________ an seaicéad dom sa siopa nua éadaí. Le m'airgead póca ________ mé scaif ar an dath céanna. ________ mé féin agus Mamaí abhaile ón ionad siopadóireachta. Bhí mé ag gearán go raibh orainn ________ abhaile ach níor thug Mamaí aon aird orm.
'Tá ________ agam nach mbeidh Daidí i bhfad,' arsa Mamaí nuair a shroicheamar an baile. 'Tá aonach ar ________ inniu agus beidh brú tráchta ann.'
Nuair a ________ Daidí ar ais ó na siopaí ________ mé go raibh a lán málaí aige agus chuaigh mé amach le cuidiú leis. Ó tharla go raibh sé ag ________ fearthainne i rith an ama ________ mé mo sheaicéad nua orm sula ndeachaigh mé amach.

2. Athraigh an litir / na litreacha a bhfuil líne fúithi / fúthu chun focal nua a dhéanamh i ngach cás. Ansin cuir an focal nua in abairt.

súil ________

____

fuar ________

____

thug ________

____

thóg ________

____

Úsáid foclóir, más gá, lena chinntiú gur focal ceart é!

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 46   14/06/2011 14:21

Focail Iasachta sa Ghaeilge

1. Léigh an téacs seo.

Teanga ársa í an Ghaeilge. Tá sí á labhairt in Éirinn leis na cianta. I gcaitheamh na mblianta chuir grúpaí éagsúla daoine ó thíortha eile fúthu in Éirinn. Labhair cuid acu seo teangacha eile seachas an Ghaeilge. Tógadh focail as na teangacha sin isteach sa Ghaeilge de réir a chéile agus tá cuid de na focail sin in úsáid go dtí an lá inniu.

Nuair a tháinig na Lochlannaigh go hÉirinn san ochtú haois tugadh go leor focal Lochlainnise isteach sa Ghaeilge.

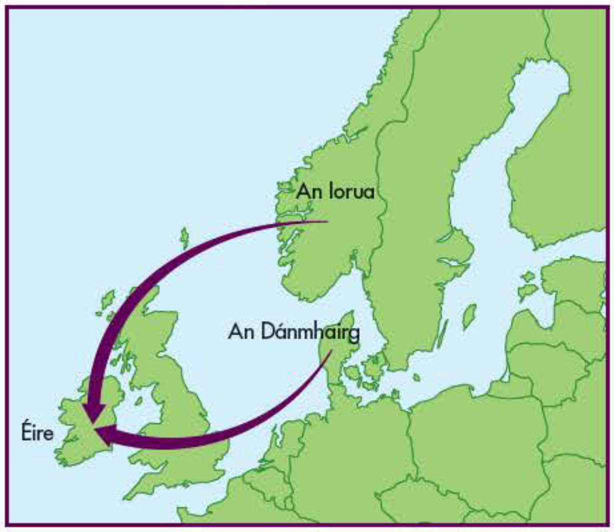

2. Oibrigh le do pháirtí. Pléigí na focail Lochlainnise seo thíos. Ansin léigí na focail Ghaeilge atá sa bhosca. Cén focal Gaeilge, dar libh, a tháinig ó gach ceann de na focail Lochlainnise?

An focal Lochlainnise		An focal Gaeilge
knappr	→	
bátr	→	
poki	→	
bogi	→	
marked	→	
stóll	→	
torskr	→	

bád margadh póca

bogha trosc stól cnaipe

Cén focal Gaeilge is cosúla leis an mbunfhocal Lochlainnise, dar libh?

Sa Bhaile

Focail agus nathanna a bhaineann leis an téama 'Sa Bhaile':

Focail agus nathanna a thaitníonn liom:

Focail agus nathanna a d'fhéadfainn a úsáid:

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 48 14/06/2011 14:21

Grá mo chroí

1. Léigh an véarsa seo as amhrán grá a chum Raifteataí file.

Níor rugadh riamh aon bhean sa tír,
A bhainfeadh díot an barr,
Ó scriosadh an Traí mar gheall ar mhnaoi,
Is ó cuireadh Deirdre chun báis.

2. Is do Héilin na Traí atá Raifteataí ag tagairt sa tríú líne. Cad atá ar eolas agatsa mar gheall ar Héilin na Traí?

____

____

3. Déan taighde chun teacht ar bhreis eolais mar gheall ar Héilin na Traí agus mar gheall ar an mbaint a bhí aici le scrios na Traí. Scríobh cuid den eolas a chruinnigh tú.

____

____

____

____

____

4. Tabhair Páras a fhad le Héilin na Traí.

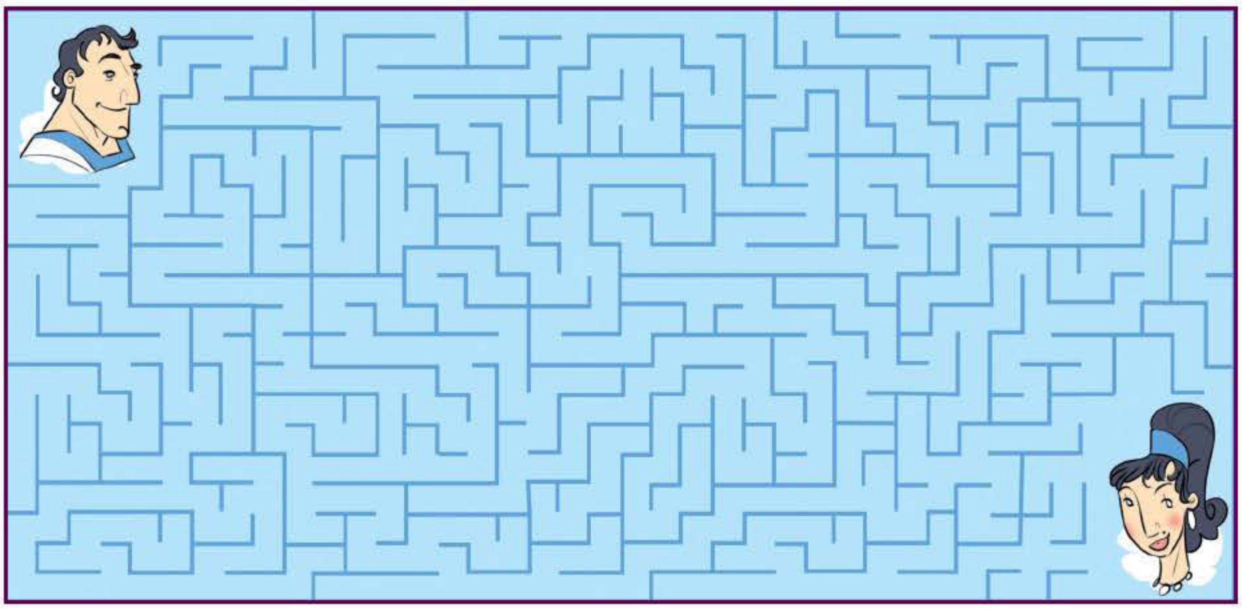

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 49 14/06/2011 14:21

Teachtaireachtaí

1. Léigh na teachtaireachtaí seo.

a. Ná déan dearmad bainne a cheannach!

b. Imithe ag snámh. Ar ais ar a cúig. Do dhinnéar san oigheann.

c. Is oth liom a chur in iúl duit nach féidir linn post a thairiscint duit faoi láthair.

d. A Áine, ghlaoigh Séamas. Ní bheidh sé in ann eitpheil a imirt leat tráthnóna.

e. Ba mhaith leis an Dochtúir Ó Súilleabháin go ndéanfá coinne léi chomh luath agus is féidir chun torthaí do chuid tástálacha a phlé. Cuir glaoch ar a rúnaí chun am a shocrú.

f. Beidh Aoife Ní Nualláin, múinteoir Rang 5, ar fáil chun bualadh le tuismitheoirí tar éis na scoile ar an 25 Samhain.

2. Anois cuir gach teachtaireacht faoin teideal ceart.

Foirmeálta	Neamhfhoirmeálta

3. Scríobh teachtaireacht a d'fhágfá féin do do mhuintir sa bhaile agus tú ag dul amach.

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 50 14/06/2011 14:21

Fear? Bean? Cailín? Buachaill? Aois? Ainm? Gairm bheatha?

4. Pioc trí cinn de na teachtaireachtaí i dtasc 1. Scríobh próifíl ar an duine ar dó an teachtaireacht i ngach cás. Ansin tarraing pictiúr den duine.

Próifíl a	Próifíl b	Próifíl c

5. Léigh teachtaireacht d arís. Nuair a léigh Áine an teachtaireacht seo ghlaoigh sí ar Shéamas lena fháil amach cén fáth nach bhféadfadh sé eitpheil a imirt an lá sin. Scríobh an comhrá a tharla eatarthu.

Áine:

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 51 14/06/2011 14:21

Bunús na bhFocal

grianghraf + adóir → grianghrafadóir

feirm + eoir → feirmeoir

1. Scríobh amach bunús na bhfocal seo mar atá thuas.

______	+	______	→	moltóir
______	+	______	→	siopadóir
______	+	______	→	peileadóir
______	+	______	→	múinteoir
______	+	______	→	ceoltóir

Ar thug tú faoi deara go dtéann caol le caol agus leathan le leathan?

2. Is féidir focail nua a dhéanamh astu seo ach breis litreacha a chur leo. Tá an chéad cheann déanta duit. Scríobh an chuid eile acu.

grianghrafadóir	+	-eacht	→	grianghrafadóireacht
______	+	______	→	______
______	+	______	→	______
______	+	______	→	______
______	+	______	→	______
______	+	______	→	______
______	+	______	→	______

3. Cé mhéad focal is féidir leat a dhéanamh as na litreacha atá in '**grianghrafadóireacht**'?

____

____

____

____

4. Scríobh dhá ainmfhocal eile a thosaíonn leis na litreacha **c**, **f**, **g**, **m**, **s** agus **p**. Úsáid foclóir lena chinntiú go bhfuil na focail litrithe i gceart agat.

____

____

____

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 52 14/06/2011 14:21

Anois agus an uair sin

1. Scríobh liosta de rudaí atá agaibh sa bhaile anois nach raibh ann caoga bliain ó shin. Úsáid foclóir lena chinntiú go bhfuil na focail litrithe i gceart agat.

2. Léigh na liostaí atá scríofa ag daoine eile sa rang agus pléigh leo iad.

3. Déan taighde ar rud amháin atá ar do liosta. D'fhéadfá a fháil amach, mar shampla, cé a chéadcheap é agus cén fhorbairt a rinneadh air ó shin.

   Is é seo an rud a ndearna mé taighde air. ______________________

   Rudaí a bhí ar eolas agam mar gheall air cheana féin

   Rudaí nua a d'fhoghlaim mé faoi

   An t-eolas ba spéisiúla, dar liom

4. Anois léigh an taighde a rinne duine éigin eile sa rang.

   Is é seo an rud a ndearna ______________________ taighde air.

   An t-eolas ba spéisiúla, dar liom

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 53
14/06/2011 14:21

Litriú

1. Cuir ciorcal thart ar an leagan ceart de gach focal.

a.	mo máthair	mo mhráthar	mo mháthair
b.	múnteoir	múinteoir	muinteor
c.	tuismitheoirí	túismitheoirí	tuismithóirí
d.	seomra codhlata	seomra codlata	seomra codlatha
e.	b'féidir	b'fhéidir	b'fheidir
f.	d'fhiafraigh	d'fiafraigh	d'fhíafraigh
g.	nua-aimsirthe	nua-aimseartha	nua-aimsearta
h.	buntaistí	buntáistí	búntáisti
i.	úsáidean	úsáideann	úsaideann

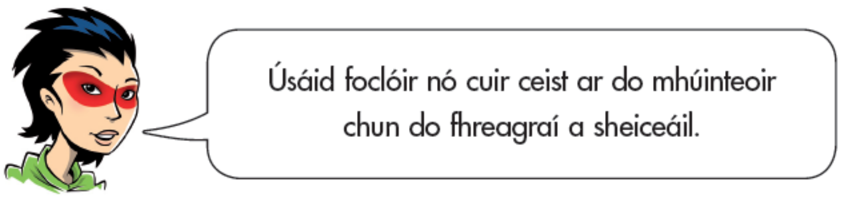

2. Cum abairtí ina mbeadh cúig cinn de na focail i dtasc 1.

3. Cum ceisteanna a mbeadh na freagraí seo orthu.

B'fhéidir go mbeadh.
D'fhiafraigh.
D'imigh.
Déanfaidh.
Creidim.
Mo thuismitheoirí.
Sa seomra codlata.
Úsáideann.

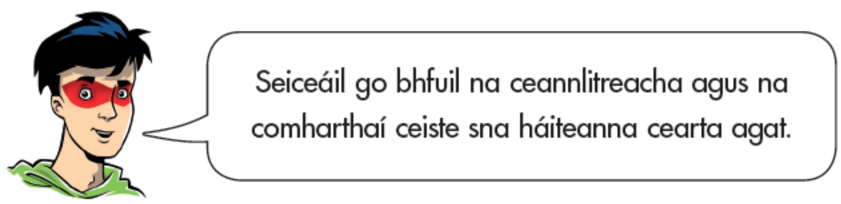

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 54 14/06/2011 14:21

Comhghairdeas!

1. Is minic a scríobhaimid cárta chun comhghairdeas a dhéanamh le duine ar ócáid speisialta. Scríobh do rogha teachtaireacht ar an gcárta comhghairdis seo.

2. Cé mhéad focal is féidir leat a dhéanamh as na litreacha atá in '**comhghairdeas**'? Scríobh anseo iad.

Bain úsáid as foclóir lena chinntiú go bhfuil na focail litrithe i gceart agat.

Anois léigh liosta do pháirtí. An raibh mórán de na focail chéanna agaibh?

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 55 14/06/2011 14:21

Crosfhocal

Líon an crosfhocal. Tá baint éigin ag gach focal ann le háiseanna cumarsáide.

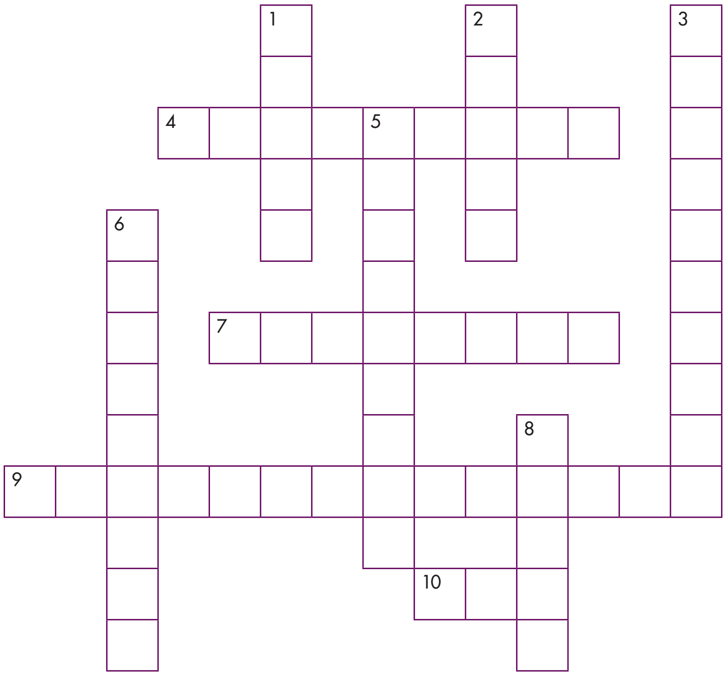

Trasna

4. Bím níos gasta ag clóscríobh ar an ____________ ná mar a bhím ag scríobh le peann.
7. Is féidir liom gach sórt suímh a fheiceáil air seo.
9. Sa téacsais d'fhéadfá 'tcht' a scríobh in áit an fhocail seo.
10. Is féidir linn labhairt le duine in aon áit leis an rud seo.

Síos

1. In áit glaoch ar dhuine ar an bhfón póca d'fhéadfainn ____________ a sheoladh.
2. Tá ____________ faoi gach saghas ábhair le fáil ar an idirlíon.
3. I bhfad níos sciobtha ná litir a chur sa phost!
5. Úsáidtear guthán, nuachtáin agus an teilifís, mar shampla, chun ____________ a dhéanamh.
6. Bíonn scáileán agus méarchlár air agus diosca crua ann.
8. Deir mo mháthair gur saoire a bheith ag ____________ lenár ngaolta san Astráil ar Skype ná ar an nguthán.

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 56 14/06/2011 14:21

Ócáidí Speisialta – Comóradh Pósta

Focail agus nathanna a bhaineann leis an téama 'Ócáidí Speisialta – Comóradh Pósta':

Focail agus nathanna a thaitníonn liom:

Focail agus nathanna a d'fhéadfainn a úsáid:

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 57 14/06/2011 14:21

Lá na nAmadán

1. Léigh agus pléigh an rann traidisiúnta seo.

Sceimhle! Sceimhle!
An chéad lá 'gheimhreadh.
Scanradh! Scanradh!
An chéad lá 'shamhradh.
Amadán! Amadán!
An chéad lá 'Aibreán.

2. Ar éirigh leat 'Amadán Aibreáin' a dhéanamh de dhuine éigin nó an ndearnadh 'Amadán Aibreáin' díot féin? Cén duine a bhí i gceist? ______________________

Scríobh faoin rud a thit amach.

3. Tarraing pictiúr a léireoidh an eachtra.

Ceist agam ort!

1. Cuir na ceisteanna seo ar do pháirtí. Bunaithe ar an bhfreagra cuir ✓ nó ✗ sa bhosca taobh le gach abairt. Ansin cum agus scríobh dhá cheist eile de do chuid féin agus cuir ar do pháirtí iad.

   a. An ndéanann tú do chuid obair bhaile a luaithe a thagann tú abhaile ón scoil? ☐

   b. An mbíonn tú sa bhaile roimh a ceathair a chlog lá scoile? ☐

   c. An dtugann do thuismitheoirí cead duit a bheith amuigh déanach? ☐

   d. An dtagann do chairde ar cuairt chuig do theach go minic? ☐

   e. An gceapann tú go mbíonn an iomarca obair bhaile ag an rang seo? ☐

   ____ ☐

   ____ ☐

2. Scríobh cuntas ar na freagraí a thug do pháirtí ar do chuid ceisteanna. Scríobh ainm do pháirtí sa chéad spás. Cuir ciorcal ar 'go' nó 'nach' de réir mar a oireann agus ansin críochnaigh an abairt.

   a. Dúirt ____________ go / nach ______________________________.

   b. Dúirt ____________ go / nach ______________________________.

   c. Dúirt ____________ go / nach ______________________________.

   d. Dúirt ____________ go / nach ______________________________.

   e. Dúirt ____________ go / nach ______________________________.

   f. Dúirt ____________ go / nach ______________________________.

   g. Dúirt ____________ go / nach ______________________________.

3. Léigh agus pléigh an rann traidisiúnta seo.

Comhairle Cholm Cille,
Is í sin an chomhairle chóir.
An rud nach mbaineann duit,
Ná bain dó.

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 59 14/06/2011 14:21

Éamann nó Aoife?

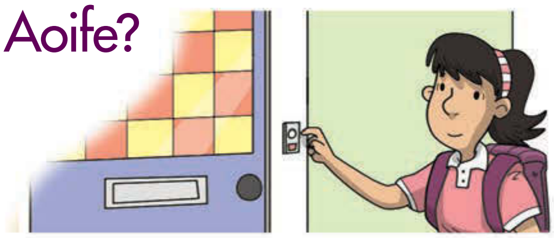

1. Léigh an scéal seo. Cum teideal dó. Ansin cum deireadh an scéil.

Nuair a tháinig Éamann abhaile ón scoil tráthnóna Dé Céadaoin ní raibh aon duine sa teach roimhe. Chuir sé sin an-ionadh go deo air. Bhíodh a mháthair ag obair ón mbaile Dé Céadaoin agus bhíodh leathlá ag a dheirfiúr a bhí sa dara bliain sa mheánscoil. Bhuail Éamann an cloigín agus d'fhan sé tamall. Nuair nach bhfuair sé aon fhreagra ní raibh a fhios aige cad a dhéanfadh sé. Ansin chonaic Éamann a chomharsa bhéal dorais ag teacht anall chuige. Dúirt a chomharsa leis go raibh a mháthair agus a dheirfiúr imithe chuig an ospidéal ______

2. Lig ort gur cailín, a bhfuil 'Aoife' uirthi, atá sa scéal thuas in áit an bhuachalla 'Éamann'. Athscríobh an scéal agus athraigh aon fhocal is gá.

Nuair a tháinig Aoife abhaile ón scoil tráthnóna Dé Céadaoin ní raibh aon duine sa teach ______

3. Cé mhéad focal ba ghá a athrú i dtasc 2? ______

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 60 14/06/2011 14:21

Rialacha! Rialacha!

1. Seo cuid de na rialacha scoile atá ag Scoil Ghleann na Smól. Léigh agus pléigh iad.

Scoil Ghleann na Smól

a. Níl cead ag an dalta an scoil a fhágáil ón am a thagann sé ar scoil ar maidin go dtí deireadh an lae scoile gan cead ón oide ranga nó ón bpríomhoide.

b. Má bhíonn dalta as láthair ón scoil iarrtar ar an tuismitheoir nó ar an gcaomhnóir nóta mínithe a chur chuig an scoil nuair a fhillfidh an dalta.

c. Is í an Ghaeilge teanga na scoile. Glactar leis gurb í an Ghaeilge a labhróidh an dalta le linn am scoile.

d. Caithfear a bheith béasach cúirtéiseach sa seomra ranga i gcónaí chun deis a thabhairt do gach dalta a bheith ag foghlaim i dtimpeallacht shábháilte thaitneamhach.

2. Léigh na rialacha atá sa scoil seo agaibh féin.

3. Pioc ceann amháin de rialacha na scoile seo agaibh féin. Céard é do dhearcadh féin maidir leis an riail áirithe sin?

4. Dá mbeadh cead agat riail amháin de chuid na scoile a athrú cé acu a d'athrófá? Tabhair cúis le do fhreagra.

An scoil is deise sa tír!

1. Dá dtabharfaí cead duit scoil nua a phleanáil cén saghas scoile a bheadh inti? Céard a bheadh á fhoghlaim sa scoil? Cé na rialacha a bheadh inti? Cad faoi na múinteoirí? Cabhróidh na briathra seo sa mhodh coinníollach leat.

Bheadh · D'fhoghlaimeodh · D'fhágfadh · Cheannódh · Thiocfadh · Chaithfeadh · Chuirfeadh · D'imreodh · Bhuailfeadh

2. Anois cum ainm agus mana do do scoil nua.

3. Léigh an rud a scríobh do pháirtí. Ar mhaith leat a bheith i do dhalta sa scoil ar scríobh do pháirtí faoi? Tabhair cúis le do fhreagra.

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 62 14/06/2011 14:21

Comhrá

1. Bhí scrúdú matamaitice ag Cathal Dé Luain. Bhí an-imní air faoi. Chaith sé an Satharn agus an Domhnach ag staidéar agus bhí sé cinnte go n-éireodh go maith leis sa scrúdú. Ach, mo léan, ní hamhlaidh a bhí! Theip air sa scrúdú! Bhí an-díomá ar Chathal. Scríobh an comhrá a bhí aige lena mháthair tar éis na scoile Dé Luain.

Cathal:

2. Bhí scrúdú matamaitice ag Neasa Dé Luain. Ní raibh imní uirthi faoi. Chaith sí an Satharn agus an Domhnach ag spraoi agus níor oscail sí a leabhar matamaitice oiread is uair amháin. Mar sin féin, cheap sí go n-éireodh go maith léi sa scrúdú. Ach, mo léan, ní hamhlaidh a bhí! Theip uirthi sa scrúdú! Bhí an-díomá ar Neasa. Scríobh an comhrá a bhí aici lena hathair tar éis na scoile Dé Luain.

Neasa:

3. Bunaithe ar an eolas atá sa dá scéal thuas cén saghas daoine iad Cathal agus Neasa?

4. Dá mbeadh aithne agat ar an mbeirt seo cén chomhairle a chuirfeá orthu?

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 63 14/06/2011 14:21

Poncaíocht

1. Seo sliocht as an leabhar *Carraig na Caillí*. Tá an phoncaíocht in easnamh. Tá roinnt ceannlitreacha ar lár freisin. Léigh le do pháirtí é agus aimsígí na botúin.

 Ach a Thomáis arsa Colm ní bheidh mise ábalta dul amach i m'aonar Is maith atá a fhios agat nach mbeadh aon chead agam
Lean Tomás air ag cuimilt an mhótair le ceirt
 Ach táim ag súil leis seo le fada arsa Colm agus creathán ina ghlór
 Agus tá coinne agamsa le nóra arsa tomás Ar aon slí, nach bhfuil an tseachtain ar fad caite agamsa amuigh ar an bhfarraige Táim bréan di faoin tráth seo
Chaith sé an cheirt le Colm rug Colm uirthi agus chrústaigh sé uaidh í D'iompaigh sé ar a shála go tapa agus bhailigh sé leis Níor theastaigh uaidh go bhfeicfeadh Tomás na deora ina shúile

Athscríobh an sliocht i do chóipleabhar agus ceartaigh na botúin a bhaineann le poncaíocht agus le ceannlitreacha.

2. Ceartaigh do chuid oibre. Cén botún ba mhinice a bhí agat?

____

____

3. Seo focail as an sliocht thuas. An féidir leat iad a oibriú amach?

roead	___________	humiag	___________
itilcum	___________	ilhhiabg	___________
úlsi	___________	iihtur	___________
incnoe	___________	magaas	___________
shtithaeag	___________	duahi	___________

Cén focal ba dheacra a oibriú amach? ___________

4. Cuir ceithre cinn de na focail i dtasc 3 in abairtí.

____

____

____

____

____

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 64 14/06/2011 14:21

Crosfhocal

Líon an crosfhocal. Tá baint éigin ag gach focal ann le cúrsaí scoile.

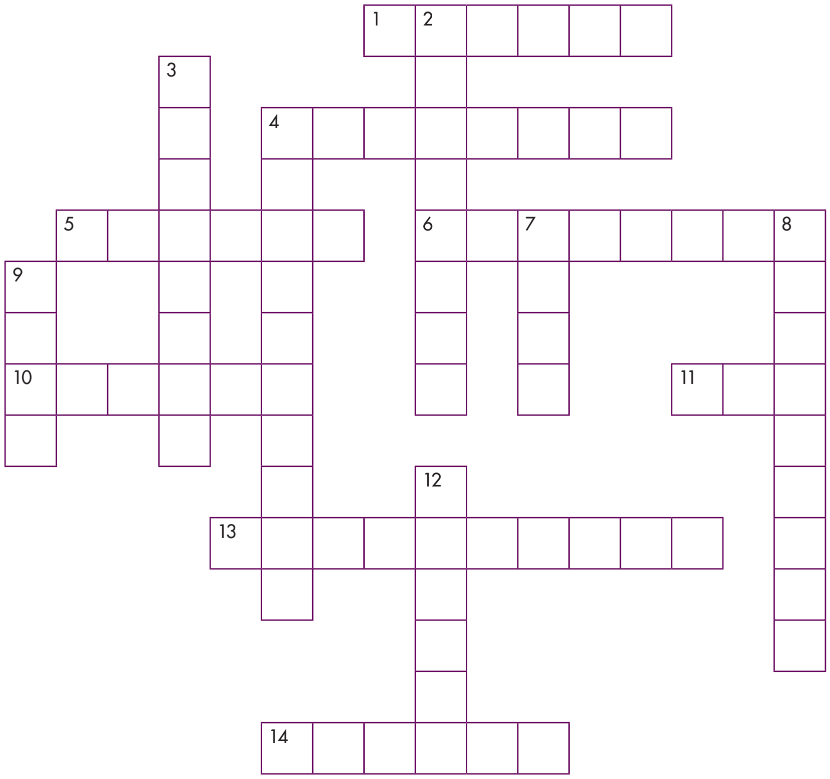

Trasna

1. Matamaitic, Gaeilge, stair, Béarla agus teagasc creidimh, mar shampla.
4. Bíonn na múinteoirí ag ______________ an lá ar fad.
5. Ábhar meánscoile a bhíonn ar bun sa tsaotharlann. Tosaíonn an focal le 'c'.
6. Treoir ón Roinn Oideachais do mhúinteoirí maidir le teagasc agus foghlaim sa scoil.
10. Hurá! Tá an scoil druidte i gcomhair an tsamhraidh!
11. Is i lár an lae a ithimid an ______________.
13. Tugann an duine seo treoir do na múinteoirí.
14. Tugtar ______________ ar pháistí nuair a bhíonn siad ar scoil.

Síos

2. Scoil le haghaidh daltaí idir 4 agus 12.
3. Má labhraím í seo tuigfidh muintir na Fraince mé.
4. Caithfidh siad dul ar scoil, ach faigheann siad airgead as!
7. Cén ______________ ina bhfuil tú ar scoil?
8. Scoil ag a dtéann daltaí bunscoile nuair atá Rang 6 críochnaithe acu.
9. 'Má oibríonn tú go crua ar scoil,' arsa Daideo, 'gheobhaidh tú ______________ maith nuair a bheidh tú fásta.'
12. Bíonn rialacha ann chun ______________ a chur i bhfeidhm.

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 65 14/06/2011 14:21

Logainmneacha na hÉireann

Bíonn tagairtí d'áiteanna cónaithe i gcuid mhaith de logainmneacha na hÉireann. Seo a leanas cuid acu.

Bábhún	Baile	Brú	Caiseal
Caisleán	Cathair	Dún	
Port	Lios	Ráth	Teach / Tigh

Aimsigh logainmneacha a thosaíonn leis na focail sin ar léarscáil na hÉireann agus scríobh anseo iad.

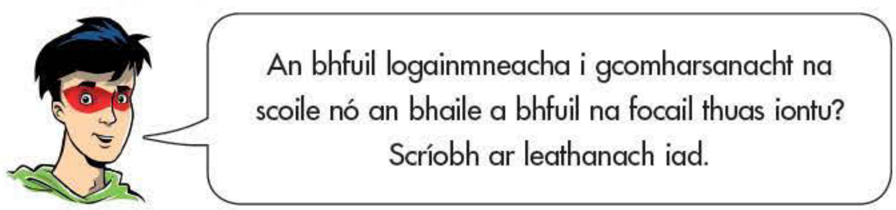

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 66
14/06/2011 14:21

An Scoil

Focail agus nathanna a bhaineann leis an téama 'An Scoil':

Focail agus nathanna a thaitníonn liom:

Focail agus nathanna a d'fhéadfainn a úsáid:

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 67 14/06/2011 14:21

Tóraíocht Focal

1. Léigh na focail seo a bhaineann le cúrsaí siopadóireachta agus aimsigh sa tóraíocht focal iad.

d	k	t	l	r	a	k	m	c	r	t	y	r	n	h
a	l	f	a	p	f	b	f	ú	í	t	b	q	a	l
o	w	c	o	p	r	m	i	n	n	h	m	s	r	n
r	t	i	ú	a	a	l	f	f	í	c	a	c	h	s
z	s	m	t	i	i	e	c	x	l	f	n	a	m	e
t	c	ó	k	p	s	u	l	f	l	t	n	r	u	o
d	g	z	b	n	i	í	m	í	i	j	a	a	c	m
w	k	f	s	l	m	p	n	l	a	y	h	o	e	r
l	t	t	t	a	n	w	x	í	r	d	t	i	l	a
y	m	k	v	p	o	k	t	z	b	m	a	d	n	l
g	x	l	q	g	v	r	k	w	n	k	d	é	n	e
t	c	e	a	n	n	a	d	h	a	i	r	t	i	a
h	d	a	g	r	a	h	m	d	a	l	s	l	o	p
r	a	a	n	n	a	s	h	g	a	r	p	f	c	a
a	g	c	e	a	n	n	a	c	h	l	k	t	d	y

ag ceannach	cuilt	piliúr	seomra leapa
braillíní	cúisíní	praghsanna	siopa
bratóg	daor	saor	sladmhargadh
ceannadhairt	dathanna	scaraoid	éadaí leapa
coinnle cumhra			

Ceist agus Freagra

2. Cum ceisteanna, a bhfuil baint acu leis an siopadóireacht, a mbeadh na freagraí seo orthu.

____

____ Dá mbeadh mo dhóthain airgid agam.

____

____ Nuair a bheidh do lá breithe ann.

____

____ I mBaile Átha Cliath.

____

____ Ag leathuair tar éis a cúig.

____

____ Tá tú ró-óg.

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 68 14/06/2011 14:21

Siopadóireacht

1. Léigh na briathra atá sa bhosca. An raibh a fhios agat gur briathra neamhrialta iad ar fad?

abair, beir, bí, clois, déan, faigh, feic, ith, tabhair, tar, téigh

2. Scríobh gach ceann de na briathra atá sa bhosca san aimsir chaite.

abair → dúirt
______ → ______
______ → ______
______ → ______
______ → ______
______ → ______
______ → ______
______ → ______
______ → ______
______ → ______
______ → ______

3. Cum scéal nó dán faoi lá a chaith tú ag siopadóireacht le do chairde. Bain úsáid as a oiread briathra neamhrialta agus is féidir leat. Cum teideal do do shaothar ansin.

4. Cé mhéad briathar neamhrialta a d'úsáid tú? ______

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 69 14/06/2011 14:21

Samhail

1. Léigh agus pléigh an tsamhail seo. Ansin cuir in abairt í.

Chomh folláin le breac.

Litriú

2. Foghlaim, clúdaigh agus scríobh gach ceann de na haidiachtaí seo. Ansin scríobh gach aidiacht díobh arís agus a contrárthacht lena taobh.

dorcha ______
folláin ______
gearr ______
ramhar ______
marbh ______
fíor ______
saor ______
saibhir ______
dorcha ______
deacair ______
domhain ______

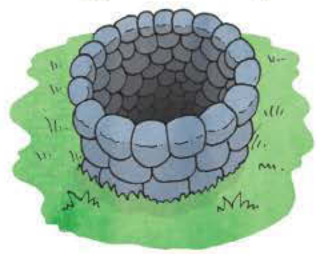

dorcha	→	geal
	→	
	→	
	→	
	→	
	→	
	→	
	→	
	→	
	→	
	→	

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 70 14/06/2011 14:21

3. Scríobh ainmfhocal feiliúnach ón mbosca thíos roimh gach ceann de na haidiachtaí seo.

_______________ marbh _______________ dorcha
_______________ folláin _______________ saibhir

buachaill	**blaincéad**	**breac**	**cailín**	**cúisín**
bia	**lá**	**aer**	**seomra**	

4. Léigh na breischéimeanna seo. Ansin scríobh bunchéim gach aidiachta díobh.

_______________ níos giorra
_______________ níor raimhre
_______________ níos saoire
_______________ níos folláine
_______________ níos deacra
_______________ níos doimhne

5. Scríobh focail fheiliúnacha sna spásanna sna habairtí seo.

a. D'fhéadfadh _______________ *(ainmfhocal)* a bheith níos _______________ *(breischéim aidiachta)* ná _______________ *(ainmfhocal)*.

b. Bíonn _______________ *(ainmfhocal)* níos _______________ *(breischéim aidiachta)* ná _______________ *(ainmfhocal)*.

c. Bhí _______________ *(ainmfhocal)* níos _______________ *(breischéim aidiachta)* ná _______________ *(ainmfhocal)*.

d. Dá mbeadh _______________ *(ainmfhocal)* agam bheinn i bhfad níos _______________ *(breischéim aidiachta)* ná mar atáim anois.

6. Scríobh na hainmfhocail atá sa bhosca i dtasc 3 in ord aibítre.

____

____

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 71 14/06/2011 14:21

Ádh nó Mí-ádh?

1. Léigh agus pléigh an seanfhocal seo.

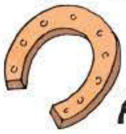

**Is caol mar a ritheann sruth an áidh,
Ach is ina thuilte móra a thagann an mí-ádh.**

2. Is féidir réimír a chur i dtús focail agus brí an fhocail a athrú go hiomlán. Réimír is ea 'mí-' san fhocal 'mí-ádh'. Bain amach an réimír 'mí-' i gcás gach ceann de na focail seo a leanas agus scríobh amach an bunfhocal.

Cuireann an réimír 'mí-' séimhiú ar an bhfocal a leanann é. Ná déan dearmad an séimhiú a bhaint amach agus an bunfhocal á scríobh agat.

mícheart	→	ceart
mí-ádh	→	
míshásta	→	
míchúirtéiseach	→	
mínádúrtha	→	

Ar thug tú faoi deara go gcruthaítear contrárthacht an bhunfhocail nuair a chuirtear an réimír 'mí-' roimhe?

3. Scríobh contrárthachtaí na bhfocal seo thíos tríd an réimír 'mí-' a chur leo.

Ná déan dearmad go gcuireann an réimír 'mí-' séimhiú ar an bhfocal a leanann é má thosaíonn an focal le consan a shéimhítear.

buntáiste	→	míbhuntáiste
compordach	→	
cothrom	→	
folláin	→	
dílis	→	
múinte	→	
suaimhneach	→	

Siopaí

1. Seo rudaí a d'fhéadfá a cheannach i siopaí. Bheadh cuid acu le fáil i siopaí bia. Cuid eile fós bheidís le fáil i siopaí éadaigh. Tá rudaí eile nach bhfaighfeá i gceachtar den dá shiopa. Léigh na focail agus scríobh na liostaí. Cuir rudaí breise leis an dá liosta tú féin.

Liostaí

Siopaí bia	Siopaí éadaigh

Ar thug tú faoi deara gur san uimhir iolra atá na focail ar fad?

2. Cuireadh an litir 'í' leis an bhfocal 'siopa' chun an t-iolra 'siopaí' a dhéanamh. Cuireadh an litir 'í' leis an bhfocal 'liosta' freisin chun an t-iolra 'liostaí' a dhéanamh. Aimsigh focail eile ar an leathanach seo ar cuireadh 'í' leo chun an uimhir iolra a dhéanamh.

3. Ní ar an mbealach a luaitear i dtasc 2 a dhéantar an uimhir iolra i gcás gach ainmfhocail. An dtugann tú aon phatrúin faoi deara i gcás na bhfocal eile? Oibrigh le do pháirtí chun na patrúin a oibriú amach.

Siopadóireacht

Focail agus nathanna a bhaineann leis an téama 'Siopadóireacht':

Focail agus nathanna a thaitníonn liom:

Focail agus nathanna a d'fhéadfainn a úsáid:

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 74

14/06/2011 14:21

Focail Iasachta sa Ghaeilge

1. Léigh an téacs seo.

Teanga ársa í an Ghaeilge. Tá sí á labhairt in Éirinn leis na cianta. I gcaitheamh na mblianta chuir grúpaí éagsúla daoine ó thíortha eile fúthu in Éirinn. Labhair cuid acu seo teangacha eile seachas an Ghaeilge. Tógadh focail as na teangacha sin isteach sa Ghaeilge de réir a chéile agus tá cuid de na focail sin in úsáid go dtí an lá inniu.

Nuair a tháinig na Críostaithe go hÉirinn sa chúigiú haois tugadh go leor focal Laidine isteach sa Ghaeilge, go háirithe focail a bhain le cúrsaí creidimh agus le cúrsaí scríbhneoireachta.

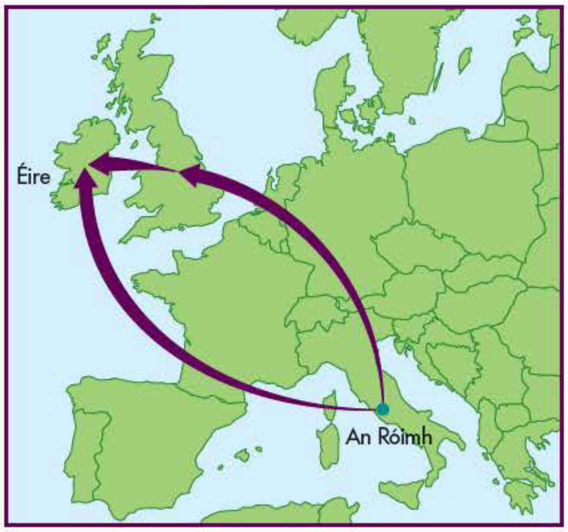

2. Oibrigh le do pháirtí. Cén focal Gaeilge, dar libh, a tháinig ó gach ceann de na focail Laidine thíos?

An focal Laidine		An focal Gaeilge	An focal Laidine		An focal Gaeilge
ecclesia	→		schola	→	
crux	→		penna	→	
altare	→		liber	→	
templum	→		scribere	→	
sacerdos	→		littera	→	

scoil	eaglais	litir	leabhar	teampall
altóir	scríobh	peann	sagart	cros

Cén focal Gaeilge is cosúla leis an mbunfhocal Laidine, dar libh?

3. Cad a cheapann sibh atá á rá ag an manach? Tá an freagra ag an múinteoir.

Seanfhocail

1. Léigh agus pléigh na seanfhocail seo a bhfuil baint acu le bia. Ansin tarraing pictiúr a léireoidh ceann amháin acu.

Nuair a bhíonn an bolg lán is maith leis na cnámha síneadh.

Bíonn fear ocrach feargach.

Ní chuimhníonn an cú gortach ar a coileán.

Tóraíocht Focal

2. Léigh na focail seo a bhfuil baint acu le bia agus aimsigh sa tóraíocht focal iad.

t	h	c	a	e	r	i	a	c	ó	c	g	a	m
o	l	l	m	h	a	r	g	a	d	h	k	w	b
b	m	u	i	s	i	r	i	ú	i	n	b	m	ú
p	l	c	o	g	z	b	t	u	r	b	x	e	i
a	h	b	n	c	n	q	a	k	a	h	r	g	s
n	h	g	e	n	r	i	v	g	é	c	r	i	t
c	l	c	a	a	n	a	o	k	n	n	h	ó	é
h	k	l	a	e	c	e	s	w	n	c	v	l	i
i	a	r	o	h	l	á	r	d	i	k	w	o	r
s	t	i	x	r	b	w	i	a	d	n	v	a	k
t	l	r	i	t	t	o	j	n	b	l	t	l	r
i	l	a	n	b	l	d	t	m	l	o	n	o	z
n	g	k	w	n	q	k	c	s	n	j	i	m	k
t	l	i	o	e	c	i	u	m	d	m	g	p	l

ag cócaireacht
an chistin
beacáin
búistéir
dinnéar
gairleog
muiceoil
muisiriúin
ocras
ola olóige
ollmhargadh
piobar
salann
stobhach
uaineoil

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 76 14/06/2011 14:21

Focail ar Iarraidh

1. Seo sliocht as an leabhar *Mairéad Ní Mhaonaigh*. Scríobh sna spásanna na focail atá ar iarraidh.

> Bhí béim mhór ______________ an drámaíocht agus ar an cheol ______________ scoil, rud a thaitin ______________ Mairéad. Ghlac sí páirt ______________ ndíospóireachtaí chomh maith agus bhuaigh sí duais náisiúnta i gcomórtas díospóireachta.
> Bhí Máire Bean ______________ Bhraonáin, nó Baba mar is fearr aithne uirthi, ar dhuine de na múinteoirí a bhí ag teagasc ______________ Ardscoil Mhuire. Bhí aithne ag Mairéad ______________ Bhaba ó bhí sí ina girseach óg mar bhíodh Baba ______________ seinm ar an phianó ag na geamaireachtaí. Tá cáil ar chlann Bhaba Uí Bhraonáin anois ar ______________ na hÉireann agus ______________ fud ______________ domhain. Tá siad sa bhuíon cheoil chlúiteach, Clannad, agus tá iomrá mór leitheadach ar Eithne agus ar Mháire, nó Enya agus Moya mar is fearr aithne ______________.

2. Is minic a bhainimid níos mó taitnimh as imeachtaí iarscoile ná mar a bhainimid as na hábhair scoile féin! Scríobh faoi imeacht iarscoile a thaitníonn leat.

____

____

____

____

3. Labhair le triúr eile i do rang agus faigh amach cad iad na himeachtaí iarscoile is mó a thaitníonn leosan. Scríobh tuairisc ar an eolas a bhailigh tú.

____

____

____

____

____

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 77 14/06/2011 14:21

Logainmneacha na hÉireann

Bíonn tagairtí d'áiteanna a bhaineann leis an gCríostaíocht i gcuid mhaith de logainmneacha na hÉireann. Seo a leanas cuid acu.

Cill
Domhnach
Díseart
Eaglais
Mainistir
Teampall
Tearmann

Aimsigh logainmneacha a thosaíonn leis na focail sin ar léarscáil na hÉireann agus scríobh anseo iad.

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 78 14/06/2011 14:21

Bia

Focail agus nathanna a bhaineann leis an téama 'Bia':

Focail agus nathanna a thaitníonn liom:

Focail agus nathanna a d'fhéadfainn a úsáid:

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 79 14/06/2011 14:22

Samhradh! Samhradh!

1. An cuimhin leat an scéal faoi Aifric agus na laethanta saoire ar an gCeathrú Rua? Tar éis seachtaine scríobh Aifric cárta poist chuig a seanmháthair agus ceann eile chuig a cara, Deirdre. Léigh na cártaí poist a scríobh sí.

A Mhamó dhil,

Tá súil agam go bhfuil tú go maith agus go bhfuil biseach ag teacht ar do lámh. An bhfuil tú in ann tiomáint fós?

Tá an ghrian ag scoilteadh na gcloch anseo. Chaith mé féin agus Ciara an lá inné ar an trá. Bhí sé go hálainn cé go raibh an t-uisce an-fhuar. Scríobhfaidh mé litir chugat go luath. Abair 'heileó' le Daideo.

Le grá,
Aifric

Nóra Bn. Uí Ruairc
23 Páirc an Phiarsaigh
Na Sceirí
Co. Bhaile Átha Cliath

A Dheirdre,

Ní chreidfeá an chraic atá againn anseo! Aon seans go ligfeadh do thuismitheoirí anuas anseo thú nuair a chríochnóidh an cúrsa snámha? Tá dhá leaba i mo sheomrasa. D'fhéadfadh Mam thú a bhailiú ón stáisiún traenach i nGaillimh. Tá go leor leor scéalta agam duit ach ní fhéadfainn iad a scríobh ar chárta poist! Tá súil agam go dtiocfaidh tú ...

Grá,
Aifric

Deirdre Ní Loingsigh
17 Plás Naomh Bríd
Eastát Chill Aodáin
Baile Átha Cliath 1

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 80 14/06/2011 14:22

2. Céard iad na scéalta, dar leatsa, a bhí ag Aifric do Dheirdre ach nach scríobhfadh sí ar chárta poist?

3. Cén t-eolas atá againn faoi Mhamó agus faoi Dheirdre, cara Aifric, as na rudaí a scríobh Aifric ar na cártaí poist?

Mamó:

Deirdre:

4. Scríobh Aifric ar cheann de na cártaí poist go raibh an ghrian 'ag scoilteadh na gcloch'. Scríobh nathanna eile a thugann le fios go bhfuil an aimsir go breá. Ansin scríobh nathanna a thugann le fios gur drochaimsir atá ann.

Aimsir bhreá

Drochaimsir

5. Cé mhéad focal is féidir leat a dhéanamh as na litreacha atá in '**laethanta saoire**'? Bain úsáid as foclóir lena chinntiú go bhfuil na focail litrithe i gceart agat.

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 81 14/06/2011 14:22

Abairtí Aisteacha!

1. Tá na habairtí seo thíos in aimhréidh. Cuir na focail san ord ceart. Ceartaigh an phoncaíocht chomh maith agus cuir isteach ceannlitreacha de réir mar is gá.

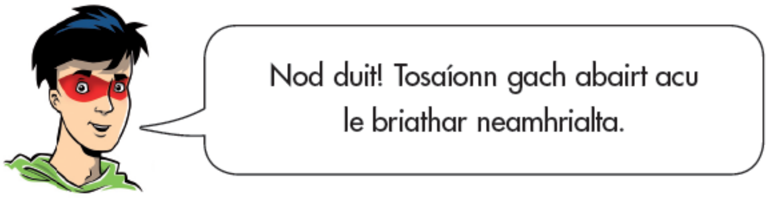

a. le colm gur cheart dó dul abair a chodladh ______

b. sí ar a mála abhaile ar nós léi na gaoithe agus rug ______

c. siad deasa san ollmhargadh go leor cístí chonaic ______

d. an cat an bia na héiníní a chuir mé d'ith amach do ______

e. sí cead óna tuismitheoirí céilí dul fuair go dtí an ______

f. siad an ceol agus abhaile iad ar an mbóthar chuala ______

g. a dóthain a pláta ocrais ar uirthi dá mbeadh d'iosfadh sí a bhfuil ______

2. Cé acu abairt ba dheacra a oibriú amach? Roghnaigh na focail chuí ón mbosca thíos. ______

an chéad cheann | an dara ceann | an tríú ceann | an ceathrú ceann
an cúigiú ceann | an séú ceann | an seachtú ceann

3. Scríobh dhá abairt de do chuid féin ar bhileog. Bain úsáid as a oiread briathra neamhrialta agus is féidir leat. Ansin measc na focail agus scríobh mar 'abairtí aisteacha' iad ar bhileog eile. Taispeáin do do pháirtí iad. Iarr air / uirthi na focail a chur san ord ceart agus na habairtí ceartaithe a scríobh ina leabhar féin.

a. ______

b. ______

Cé mar a d'éirigh le do pháirtí? ______

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 82 14/06/2011 14:22

Poncaíocht

1. Seo sliocht as an leabhar *Ar Thóir an Toirc Bháin*. Tá an phoncaíocht in easnamh. Tá roinnt ceannlitreacha ar lár freisin. Léigh le do pháirtí é agus aimsígí na botúin.

Nuair a stop cormac thosaigh na ceisteanna
Cé chomh mór is a bhí sé
An raibh Cormac cinnte gur dath bán a bhí air seachas donn nó liath
Cárbh as a dtáinig sé
an bhfaca Cormac cá ndeachaigh sé
Ba iad na ceisteanna deireanacha seo na ceisteanna ba thábhachtaí gan dabht
ach faraor ní raibh freagra ar bith ag Cormac orthu
Beidh orainn labhairt leis an Draoi faoi seo arsa diarmaid Dubh leis tar éis tamaill
Ainmhí cumhachtach is ea an Torc Bán sin atá feicthe agat Mar sin de caithfear an Draoi a chur ar an eolas
Ach cén fáth a gcaithfimid labhairt leis an Draoi arsa Cormac

Athscríobh an sliocht i do chóipleabhar agus ceartaigh na botúin a bhaineann le poncaíocht agus le ceannlitreacha.

2. Ceartaigh do chuid oibre. Cén botún ba mhinice a bhí agat?

3. Tá go leor ceisteanna sa sliocht thuas. Liostaigh na focail cheisteacha anseo.

4. Bain úsáid as trí cinn de na focail cheisteacha seo chun ceisteanna a chumadh. Scríobh na ceisteanna. Ansin cuir ar do pháirtí iad. Freagraíodh do pháirtí thú ó bhéal.

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 83 14/06/2011 14:22

Na Ceithre hAirde

1. Léigh agus pléigh an rann seo. Ansin scríobh ainm dhá chontae atá suite i ngach cearn d'Éirinn a luaitear sa rann.

   Tá an Deisceart go hálainn,
   Tá an Tuaisceart go breá,
   Tá an tOirthear go séimh
   Is tá an tIarthar thar barr.

   An Deisceart ______________________ ______________________
   An Tuaisceart ______________________ ______________________
   An tOirthear ______________________ ______________________
   An tIarthar ______________________ ______________________

2. 'An Ghaeltacht' a thugtar ar na ceantair arb í an Ghaeilge an phríomhtheanga labhartha iontu. Tá na ceantair Ghaeltachta is mó i gContaetha Dhún na nGall, Mhaigh Eo, na Gaillimhe, Chiarraí agus Chorcaí. Tá ceantair Ghaeltachta níos lú i gContae Phort Láirge agus i gContae na Mí.

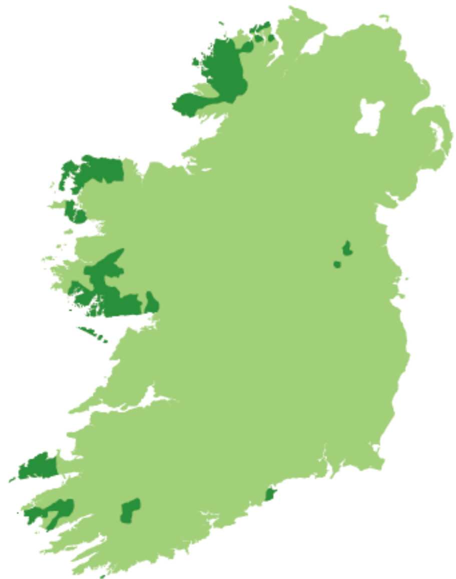

3. Freastalaíonn daoine óga as gach cearn den tír ar choláistí samhraidh sna ceantair Ghaeltachta éagsúla sa samhradh. An bhfuil aithne agat ar dhuine a d'fhreastail ar choláiste samhraidh i gceantar Gaeltachta? Fiafraigh den duine sin cé na rudaí a thaitin agus nár thaitin leis faoin gcoláiste samhraidh. Scríobh tuairisc bunaithe ar an eolas a fuair tú uaidh.

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 84 14/06/2011 14:22

Coláistí Samhraidh sa Ghaeltacht

1. Déan taighde le do pháirtí. Bailígí bileoga eolais ó choláistí samhraidh sna ceantair Ghaeltachta éagsúla. Roghnaígí ceithre cinn acu le grinnstaidéar a dhéanamh orthu.

   a. Ainm an choláiste ____________ Contae ____________
   b. Ainm an choláiste ____________ Contae ____________
   c. Ainm an choláiste ____________ Contae ____________
   d. Ainm an choláiste ____________ Contae ____________

2. Léigí na bileoga eolais le chéile agus déanaigí comparáid idir na coláistí. Dá mbeadh an bheirt agaibh ag dul ar chúrsa samhraidh le chéile cén coláiste a phiocfadh sibh? Tabhair cúis leis an bhfreagra.

   Coláiste ____________

3. An raibh deacracht agaibh an coláiste a roghnú?

   Bhí ☐ Ní raibh ☐

   Má bhí, mínigh an deacracht a bhí agaibh.

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 85 14/06/2011 14:22

An Aimsir / Éadaí

Focail agus nathanna a bhaineann leis an téama 'An Aimsir / Éadaí':

Focail agus nathanna a thaitníonn liom:

Focail agus nathanna a d'fhéadfainn a úsáid:

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 86 14/06/2011 14:22

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 87 14/06/2011 14:22

Fite Fuaite 5th Class Final.indd 88 14/06/2011 14:22